

Luceafărul

VODĂ CUZA, SIMBOLUL

7 Pufini sînt dintre cei intrupați din acest pămînt, care să se fi întors în noaptea visurilor frumoase, a cîntecelor populare, cum a fost Alexandru Ioan Cuza. Trebuia să fie un bărbat frumos, pentru că intruchiparea destinului său e majoră și sentimentală.

El reprezintă Unirea Țărilor Românești; efigia lui semnifică unitatea națională. Niciodată fără actul Unirii, actul independenței nu ar fi fost cu putință. Figură romantică și emoționantă, el reprezintă pentru destinul politic al țării ceea ce Eminescu reprezintă pentru destinul limbii românești și a poeziei ei.

A devenit legendar pentru că istoria are nevoie de legende. Orice salt calitativ în istorie e inconjurat întotdeauna de o aură inefabilă, și tocmai la această trăsătură este sensibil sufletul și nervul poporului.

Unirea nu a adus cu sine doîndă o mai evidentă bunăstare a poporului, dar, ea a creat un iluzia, ci siguranța că această bunăstare este posibilă. Orice act de demnitate atrage după sine înfringerea mizeriei materiale.

Se țin minte aproape toate gesturile lui Cuza, iar cînd nu se țin minte ele au fost materializate de imaginația hămeșită de demnitate, a poporului. El, Vodă Cuza, putea să steargă printr-un sărut jignirea oricui. A fost suficient să o facă o singură dată ca să fie ca și cum ar fi făcut-o de un milion de ori, cite jigniri erau în țară. O dată; atât a fost necesar inimii, ca umărul său să se fi alăturat umerilor celor care ridicau o piatră de moară, ca toate pietrele de moară care apăsuă spinările să devină mai ușoare cu un umăr, cu umărul proptit al domnitorului țării.

O inundație traversată de voievodă de-a-nălțare și-a putut pierde vîlaga dintr-odată, iar arsura unui incendiu s-a stins deodată molcomă și alinată, cînd Vodă a suflat în ea cu vorbă.

Cuza reprezintă demnitatea noastră națională; tot ceea ce este mai dăruit în istoria independenței noastre i se atribuie de bună voie lui, ca începător.

A fost un colonel neobișnuit de frumos; chipul lui palid și august, ochiul lui melancolic și visător, sabia cu mîner întors la capăt, toate acestea au desenat hieratismul blind al faimei de demnitate.

A coborît de mult de pe soclu ca să devină cîntec. Și astăzi încă numele lui mai poate fi înfilit prin cîntece. Ani în șir și lungi, decenii, după ce al nu a mai fost, chipul lui, alături de chipul distins al Elenei Doamna, au fost păstrate în toate casele alături de icoană.

Astăzi îl ținem în amintirea unirii noastre, întotdeauna alături de chipul părinților noștri.

Nichita STĂNESCU

Medalie bătută în amintirea votului
24 ianuarie 1859

Medalie din 1859, consacrată Unirii și
alegerii lui Alexandru Ioan Cuza

Al. Philippide

Monologul poetului

„De nici un fulger fruntea mea nu-i arsă”. Prin transparența acestui vers, ca într-un filigran, se străvede efigia poetului. Umilă în aparență, această declarație poetică e nespis de orgolioasă. Căci dacă orolului înseamnă, la limită, voința de depășire a umanei măsuri, nu este, oare, semn al unei supreme superbii refuzul oricărei hybris, al oricărei nemăsuri? Philippide se recunoaște pe sine în cel ce nu poartă niciun semn. El se vrea liber de orice sigiliu, chiar și de cele sacre. Frunte pură, lipsită de orice stigmă. Așa ne apare și acum cînd poetul împlinește șaptezeci de ani de viață.

E în acest vers o confesiune, tulburătoare prin seninătatea ei imperturbabilă. Sintem la antipozii romantice autodefiniri a poetului drept cel care poartă însemnele divinității, cel însemnat de zei. Poetul Philippide a refuzat harul, inscripția, viziunile sale sînt o mărturie. El este și știe că este un ales. Dar i s-a dat sau, mai adevărat, a ales să vadă fără să se comită cu ceea ce vede. Asemenea unui spectator privilegiat care nu se face văzut, el trece „în niște locuri rele”, străbate „noi meleaguri” ale unui alt tărîm, coboară „cîndva la Stix”, peregrinează prin bizare și echi-voco Arcadii. Dar peste tot, în drumurile sale, acest homo viator rămîne el însuși. În labirintul ca și în necropolele viziunilor sale, trecînd pe lângă umbrele ce nu vor să știe de el, ale unui regat sub pămîntean ori ale unui straniu paradis terestru, el rămîne neatinș de nicio demonie. Apocalipsa însăși nu-și înghețe viziunile. Căci, încă o dată, Philippide poetul este cel care rămîne. Nici un alt poet român n-a înțeles ca el cuvîntul maestrului, drag sufletelor noastre, Hölderlin: „Was bleibet aber, stiften die Dichter” — „Poeții pun temelul celor ce rămîn”.

Ca să rămînă cel care este, Philippide a ales singurătatea. Dar cine este el, Poetul, atât de rezervat, liricul pudic pe care o preanobilă discreție îl împiedică să se litreze altora? O știință te cuprînde în fața solilo-viului său liric: încercarea de a-l vedea „tel qui-en Lui meme...”, nu este, oare, identică cu o indiscreție? Cît de rare sînt confesiunile acestui însingurat! Iată una dintre acestea: „Un vis de slavă și singurătate / Se-aprînse-atunci în mine ca un mit / Ce multă vreme-arse molcomit / Și-acuma izbucnea în libertate”. (Intimpinare în azur)

Nu e, desigur, solitudinea romantică în tenebre cea care îl atrăgea, izolarea damnatului. Singurătatea sa nu este aceea a sufletului nocturn ci, dimpotrivă, a unui suflet avînd o vocație solară. În rătăcirile pe un tărîm străin, atît de frecvente în viziunile lui Philippide, întîlnim o adevărată obsesie a soarelui. Astrul apare, cînd radios, „un soare cald de miazăzi”, într-un „cer înalt de vară”, un „azur de sîrbătoare”, cînd palid, descompus, „ochiul alb și orb holbat pe-albastra boltă”, „un soare sclerozat”. Sufletul solilo-mente diurn al poetului, pendulează între extaza luminii plenary și dezolarea întunecării ei.

Spre soare duce un drum al inițierii întru lumină. Ascensiunea este rituală, urcuș în munte ori zbor în „mările din cer”, e înaintare spre centru, spre o realitate absolută, ascunsă într-o zonă sacră. Solaritatea genului său explică „visul de slavă” al poetului. Vis apolinic. În acea Intimpinare în azur din care am extras mărturisirea lirică a visului de slavă și singurătate, astrul lui Apollo trece „solemn și pașnic” în înaltul cerului. Nu este, însă, o ficțiune mitologică dintr-un convențional Olimp, nu este nici zeul home-ric. Ca și în poezia lui Hölderlin, stratul din care fac parte divinitățile căutate de Philippide este mult mai adînc, o zonă preho-merică: „Voiam să merg să-ntîmpin pe vechii

semizei / Invingători de hidre veninoase, / Săgetători și Herculi și Persai / Pe care ome-nirea în rătăcirea ei / Do multă vreme nu-i mai cercetase”. (Intimpinare în azur)

O Eladă peste care s-au depus — ca pămîntul inierbat peste cele șapte cetăți din Ișarlik — veacuri și culturi muritoare și ele, o Eladă-necropolă, tărîm al zeilor ascunși, morți, dar și al victiți perene a cugetului este patria spirituală a lui Al. Philippide.

Apollo și-a pierdut demult sacerdotii. Poetul se știe — obscur — venit prea tîrziu. Întîzirea sa nu este relativă la o epocă revoluționară. Așa cum sînt precursori și epigoni, prin natura ori deficiențele talentului lor, tot astfel există generoase nativități de poeți tîrziu: „Gropar al vremii care-ntr-una pierde / Și, fonix, din ea însăși se naște iar, mereu / Am adunat în mine că-ntr-un mausoleu / Un vast norod de clipe efemere”. (Un stol de păsări negre)

Lui Philippide îi place să se vadă, uneori, înveșmîntat în hlamida poetului alexandrin care insumează vechi experiențe poetice, poeta doctus. Dascăli „cu autoritate” la curtea din Alexandria sau în Rhodos, erudiții, retori discușiți, deprinși cu „meșteșugul elinesc al elocuției ritmate” circulă prin poeziile sale. În vocea lui, poetul lasă să se audă ecorile unor voci demult stînte. Amintește cu simpatie un mic poet al latinității tîrziu, de argint, pe „Ausonius, poet cu dulce nume”,

al unui „veac crepuscular”. Dafinii elini să-diți în solul românesc își strecoară aromele în versurile lui Philippide. Pentru el, „mai ard și-acum făclile latine”. Cataclismele pe care le-a trăit omenirea în acest secol, pe de o parte, o combustie ascunsă a ființei poetului nostru, pe de altă parte, nu-i îngăduie să descopere — asemenea lui Ausonius — subtile apropieri între o tinără roză și o stea. Poet tîrziu, Philippide nu e un poet al decadenței, ci un poet care în noaptea timpurilor — ca să folosim o formulă holderliniană — a căutat o străveche, apolinică lumină. Fiind cel care rămîne, el știe că „Poeții leagă vreme-ntr-unlele”.

Există, fără îndoială, o melancolie subiacentă în poezia lui Philippide, ca o secretă teamă de a fi sosit prea tîrziu, de a fi un supraviețuitor, un poet qui a lu tous les livres. O melancolie deloc sterilizantă căci e combătută de o latentă încredere în existența unor tărîmuri necercetate, a unor sfere nepătrunse, a unor unelte ce n-au fost încă născocite. Căutătorul care se întoarce dezabuzat din expedițiile minții mai descoperă alte întrebări „în lumea dinăuntru, a inimii profunde”.

În esul său, Insemnări despre valoarea poetică, poetul dă glas speranței sale: „Speranța oricărui poet adevărat este că au mai rămas poete lucruri ce n-au fost încă rostite. În căutarea lor stă desigur una din cele mai

frumoase și mai înalte ocupații ale poetului.” Lucruri nerostite. Acestea sînt revelate de „inima profundă”, sursă inepuizabilă a întrebărilor. În Tainicul tel, poetul mărturiseste: „Nădejdea unui tel de mult promis / Stîrnise căutarea mea-nordată”. Care era acest tainic tel, ce înscamnă căutarea în poezia lui Philippide? Înainte de-a urma acest homo viator în peregrinările sale, să-l surprîndem în singurătatea sa.

Ultima poezie și, poate, poezia toată a lui Al. Philippide e un soliloqui liric. Dar cine este cel care cuvîntează în această poezie? Este oare o voce a celui care strigă în pustiu? Vorbînd, el uzează adeseori de întorsăturile retorice ale celui care se adresează altuia. Dar nu are un interlocutor. Monologul este un discurs fără ascultători, un act revelator al conștiinței, este însăși conștiința în act. În soliloquiul poetului Philippide nu se dezvăluie o înaltă conștiință lirică. Monologul său este o poematizare a conștiinței lirice. A unei conștiințe mereu amenințate. De aici dramatismul monologului. De aici, forma pe care o ia soliloquiul liric, aceea a spectacolului dramatic la care poetul, — ca un spectator în propria sa poezie — asistă. În marile viziuni ale lui Philippide (ca și în Divina Comedie) poetul este un spectator surprins în spectacolul la care participă ca o conștiință însingurată.

Poetul nostru și-ar putea însuși cuvintele lui Gottfried Benn: „lirica e o artă anahoretă”. În poemele sale apare, adeseori, chipul unui promeneur saltaire, lipsit, firește, de patosul rousseaust al omului descoperindu-se singur în natură. Poetul, în proiectia sa preferată, este un eremit al spiritului care nu rivnește o cosmică participare ci, mai curînd, o transcendere a naturii. A fi dincolo de cele ale firii acesteia, singur pe muntele sacru, supt de azur, într-o solară singurătate, iată visul său: „Și muntele deodată a fost o navă mare, / Pe-a cărei proră-naltă eu, călător stingher, / Stam gata de plecare pe mările din cer, / Spre lumea care-i dincolo de soare”. (Intimpinare în azur)

Poetul e un navigator singuratic în azur. „Senin, puternic, mîndru, pe mările astrale”. Călătorie a magului rătăcitor în stele? Nu, desigur. În cele mai subtile ipostaze ale sale poetul nu se vede pe sine nici, mag, nici făntură genială, ci om preaumant. Mările astrale ale reveriei sale preferate sînt la egală distanță de boltă înstelată a lui Hyperion — Eminescu, ca și de azurul vid, de marelă neant al unei transcendente goale care îl absoarbe pe Mallarmé. Azurul, slava este locul în care poetul vede împlinindu-se marea promisiune a poeziei sale.

Dar azurul este veșnic — amenințatul calm, este solarul pîndit de tenebre. De unde, dintr-o bolgie întunecată emană — în sufletul acestui poet cu aspirații apolinice — chemări, visuri, „vînturi turburî”. „Vechile furtuni”. Cînd „un stol de păsări negre”, mesagere arhaice ale morții întunecă azurul, în orele în care conștiința se detașează de sine pentru a se privi pe sine dinafară, soliloquiul devine un examen al conștiinței lirice. În trebarea nu poate fi evitată: „Dar ce-l al meu din ceea ce sînt? / O așchie de plasmă luată cu-nprumut / Pină mă-nghite iarăși adîncul spațiu mut / Dar și o teastă-n care tot cosmosul încapă”.

Singurătatea în azur, în slavă, ce teribilă ispită! Eritis sicut Dii... Imperialismul eului care tînde să se dilate la infinit, nimic mai odios lui Philippide, tocmai pentru că poetul recunoaște în el însuși — spin în carnea lui

Nicolae BALOTA

(Continuare în pag. 2-a)

IN ACEST NUMĂR:

Poeme de
Iolanda Malamen
și Tudor George

Echivalențe franceze
la poezia lui Ion Barbu
de Romulus Vulpesco

Roman și viziune
de G. Dimisianu

Poeme de Hölderlin

MARIA BANUȘ

„Portretul din Fayum”

Poeme. Editura „Mihai Eminescu”

GEORGETA BORODINCĂ

„Structuri libere”

Eseuri. Editura „Mihai Eminescu”

VERA HUDICI

„Traista cu umbre”

Roman. Editura „Mihai Eminescu”

ION SEGĂRCEANU

„Fuga din hazard”

Versuri. Volum de debut. Editura „Albatros”

CRONICA LITERARĂ

a. e. baconsky MERIDIANE

Masivul volum de 600 pagini al poetului A.E. Baconsky apărut la Editura pentru Literatură cu titlul **Meridiane** — reprezintă, așa după cum o specifică autorul într-o notă, ediția completă a eseurilor sale de până acum dedicate literaturii universale contemporane, fiind incluse, aici, cărțile anterioare **Poezii și poezie** (1963), **Meridiane** (1965), precum și unele eseuri inedite. Aria foarte largă de cuprindere a investigației critice (zeci de poeți, prozatori, etc. din mai toate literaturile) îl obligă pe A.E. Baconsky la prezentări sumare biobibliografice, cu un ton rapsoadic, fără orgolii exhaustive, din care nu lipsește însă, de cele mai multe ori, notele enșinate în creionarea plauzibilă a unui portret. Dacă sub acest aspect, strict informațional, dificultățile îi pot apărea oricui sub spectrul inhibitiv al vanității tentativelor enciclopedice, și încă ne rămâne șansa fragilului gust și a meditației dropce asupra fragmentarului. Cînd este vorba, ca în cazul de față, de un poet cu un profil literar bine conturat, ajuns la maturitatea expresiei sale, ne vor interesa, poate mai mult decît autorul în sine supuși analizei, judecățile care-l pot defini, dezvălui pe comentator, adică ideologia sa literară. Parcă pentru a preveni această din urmă observație a noastră, a nu ne rămîne dator și a nu-l face pe lector să-l suspecteze de ipocrită disimulată în pagini vari și nu lipsite de otrăvă polemică, A.E. Baconsky își inaugurează actualul **Meridiane** cu o **Schiță de fenomenologie poetică**, manifest doctrinar exprimînd nu numai concepția autorului său, ci tinzînd să formuleze și principiul cu valabilitatea generală despre actual poetic. Între aceste două tendințe — una venind dintr-o experiență particulară, cealaltă aspirînd la un program de idei cu valori axiomatiche pentru orice experiență, și deci pentru actual poetic în general — pendulează efortul lui A.E. Baconsky de a-și face explicită poziția.

Autorul consideră că poezia se definește, în raport cu realitatea, ca un domeniu suprapus acesteia, ea este chiar o **realitate suprapusă**, concept menit să sfîșie, încă dintr-o fază ontică integrată omului în lume, raportul de apartenență genetică, biunivocă al omului cu lumea. Această **realitate suprapusă** care ar fi poezia nu ni se pare departe însă de suprarealitatea profesată de suprarealiști, dacă am analiza numai concepțiile în sine, fără a-l mai raporta la condițiile specifice existente în demonstrația lui A.E. Baconsky. În adevăr, apropierea doctrinară între autorul **Fluxului memoriei** și suprarealiști, ca și față de alte specii ale avangardei literare, este cel puțin insolită dacă ne gîndim nu numai la practica sa poetică de două decenii, ci și la disprețul său manifestat cu atîtea ocazii — și mai ales în aceste **Meridiane** — pentru mișcările zoomotose ce aspiră să inoveze în colectiv o activitate consacrată exclusiv tăcerii și meditației în solitudine. A.E. Baconsky își motivează ipostazierea poeziei într-o realitate suprapusă față de realitatea pragmatică a vieții pentru a o apăra de simplismul confruntărilor directe cu aceasta din urmă, deci pentru a-i apăra, într-un fel, autonomia, dar să nu ne gîndim nici o clipă că poetul ar fi profetul vreunui purism estetic. Dimpotrivă, stralucim polemice al argumentației sale se organizează chiar pe temeiul unei sociologii a poeziei și a poeziei, în care argajarea în epocă, în istorie nu încetează de a constitui imperatiile cele mai frecvente adresate scriitorului. Căci, pe lângă o „corespondență fenomenală” pe care A.E. Baconsky o presupune între poezie și realitate, el adaugă o „incompatibilitate structurală” între cele două domenii precum și o „reductibilitate specifică”, în sensul că poezia ar opera o reducere la esență a realului.

Dacă admitem, din necesitatea unei argumentări în straturile polemice ale sociologiei posibilității distincției între poezie („realitate suprapusă”) și realitate (dată) atunci vom adăuga, cu aceeași convingere, oricînd demonstrabilă, că poezia este chiar realitatea și, mai mult decît atât, unica realitate cu o determinare ontologică. (În acest sens, Heidegger nu poate fi expedit ca un domle diletant în colțul unei pagini). Al doilea paragraf al studiului și care ne interesează

sub aspectul ideologiei literare a lui A.E. Baconsky se numește **Acumularea** și el are un caracter exclusiv polemic, definind prin negație condiția socială a poetului. Iată cîteva mostre de replică otrăvitoare: „Turul de fildeș e o metaforă facilă a romantismului, lipsită de orice suport și marcată de navitatea himerică a unor poeți care n-au fost capabili să dea o replică bărbătească ingratitudinii, indiferenței, ostilității sau turpitudinii ambiante: astăzi, mai mult ca orînd, această imagine apare inadmisibilă. De peste un secol prestigiu poeziei e în declin, și mai ales în țara cum e Franța: poetul devine o prezență a cărui inutilitate e atît de stridentă și de lamentabilă încît i se refuză orice reziduu din nobletea atribuită odinioară de conușutul adagiu al Doamnei de Staël. Domesticitățile de civilizație exasperată a mecanismelor proflice, dominații de poligrafia monstruoasă a metropolelor, poezii și-au pierdut ghearele. Însăși solitudinea lui e o formă secretă a cunoașterii, a trăirii, a intensității, a vieții reflexive; e o solitudine cu pronunțat sens social, o aventură nocturnă de explorator anxios. Poetul nu este nici un canar închis într-o colivie de aur, nici papagal poliglot, nici cîine de vînătoare, nici cal dresat, atent la ritmurile alămurilor festive. Nu numai opera, ci și viața lui orchestrată după diapazonul pe care i-l impune epoca, devine o suită de semnificații și de simboluri, contribuind la permanenta echilibrare a spiritului, cu el însuși” (p. 12-13).

Elaborarea, în Schița lui A.E. Baconsky, încearcă să dea o măsură a echilibrului dintre emoție și travaliu, între starea afectivă și luciditatea intelectuală a poetului, între conștient și inconștient, fără să decidă tranșant în favoarea acestor extreme. În schimb paragraful **Structurile poetice** ridică din nou o problemă esențială pentru înțelegerea naturii poeziei, mai ales în raport cu paragraful următor **Anonimul cuvîntului**. Astfel, ni se spune mai întîi că există o ordine, o coerență de raporturi poetice suprapusă celei a raporturilor lumii reale pe care poetul nu o creează, ci doar o relevă. Această ipoteză poate fi acceptată fără nici o dificultate în perspectiva unor paradigme arhetipice transcendentale care se lasă revelate de poetul inclinat să asculte vocea esențială. „Raporturile poetice sînt preexistente poetului, care nu face decît să le reveleze, ele constituie o rețea înepuizabilă și sint paralele față de conexiunea firească dintre datele lumii reale” (p.26). Am adăuga din nou că o conexiune firească a lumii reale nu o poate stabili decît poetul adică cel ce locuiește în firea ființului, în cîntecul esențial al existenței. Dar peste patru pagini se inversează ordinea naturală a metaforei cu ordinea naturală a lucrurilor (deși una dintre ele ar putea fi o ordine artificială) încît citim: „Parafrazîndu-l pe Mallarmé, putem spune că **poeziile nu se fac cu cuvînte, ci cu raporturi de cuvînte**, corespunzînd raporturilor pe care poetul le descoperă între diferitele date ale universului real și fiind deci expresia materială a acestor raporturi”. Poetul, după cum se observă din alăturarea celor două citate foarte clare referindu-se la același obiect, sau relevă o lume de „raporturi poetice preexistente”, raporturi paralele cu lumea reală, sau „raporturi pe care (...) le descoperă între diferitele date ale universului real” — **tertium non datur** (Deși s-ar putea adăuga: nici una, nici alta; poetul se lasă revelat, el nu revelă nimic). **Declinul metaforei și Aventură în timp** încheie acest studiu partizan de sociologie a poeziei și poetului cu numeroase observații subtile ori polemice, întotdeauna exprimînd o atitudine, o conștiință angajată în epocă, în spiritualitatea momentului istoric în care se rosteste.

A doua secțiune a **Meridianelor** ne trezește pe o arie tematică foarte diversă, dar unitatea de ton a lui A.E. Baconsky se păstrează neștirbită, aceeași egalitate a înțelegerii, acceptării și negării însuindu-se între rîndurile articolelor ca o băutură lină, dar gata să devină primejdioasă și otrăvitoare. Astfel, în **Desuetudinea lui Bremond** este ironizat din nou abatele-profet al poeziei pure în numele unui ideal al angajării în realitatea socială a artistului: „Jată

deci, că poezia poate transmite idei, fără ca prin aceasta să devină un cerc pătrat și nici măcar să fie didactic! Iar dacă transmite idei, înseamnă că are, implicit, un sens ideologic, și nu mai e deci atît de...pură” (p.61). Tot acolo „exprimînd o erodită militanță, activă în viața politică a societății, de responsabilitate pentru destinele lumii, A.E. Baconsky îl citează pe prozatorul vest-german Josef Reding: „Dacă a existat printre autorii contemporani un motiv de rușine generală, el e acela că literatura ultimelor decenii n-a fost destul de puternică pentru a stăvili frenezia războiului și venirea la putere a unor oameni lipsiți de orice spiritualitate” și continuă: „Cred că asemenea motive de rușine mai pot exista din păcate și azi, căci tirania, războiul și vicierea la putere a unor oameni lipsiți de orice spiritualitate, se perpetuează în forme mereu schimbate, dar în esență aceleași. E adevărat că ele se numesc uneori **lupta împotriva tiraniei, lupta împotriva războiului** etc. Și peste alte două pagini, cu aceeași vigoare, dă glas poetului-ecstaziat: „Literații contemporani refuză vîdul cioplitului de sticlă, penumbra posomorită a atelierelor, lăzua robinsonadei artistice, și optează pentru plin-air-ul realității, pentru lumina și irezistibila combustie a vieții. Trăim un moment de expansiune a **impurităților** în artă, în literatură în primul rînd. Puritatea exagerată, dogmatică, devine azi o formulă a conformismului și a complicității cu toate monstruozitățile care nu-și încetează nici o clipă metamorfoza lor derutantă. Poetul-privighetor devine azi un funcționar lamentabil, un diversionist, un arivist — căci astăzi carierele nu se mai fac exclusiv prin militanțism fășic, ci adesea și printr-o anumită **detașare extrem de profitabilă** manevrelor necurate”.

Alte articole ca **Refuzul istoriei, Suprarealismul astăzi, Pe o temă de Leopardi** dezbate tema situației poetului, scriitorului în timp, ca și **Beat generation**, dealtfel unde însă „regretul” poetului exprimat în formă: „Regretabil este însă, mai cu seamă, un alt fapt — și anume că tinerii beats n-au văzut în literatura patriei lor tocmai acele valori care-i fac bogății și îi justifică astăzi prestigiul. În loc să se lege la ochii săi inteligenți și expresivi, așa cum ni l-arată fotografiile de care face risipă, Jack Kerouac ar fi putut stărui cu ei asupra paginilor turburătoare din proza lui Hemingway, a lui Faulkner, a lui Steinbeck, a lui Caldwell (...) Iar poezii aceleiași generații, Allen Ginsberg și prietenii săi, ar fi putut găsi în glorioasa tradiție a liricii americane moderne...”

Dar **Coloquiul pe o temă de Eliot** ne întoarce în apele mai liniștite ale meditației asupra poeziei, întreprîndu-ne despre emoție și expresia ei în artă, despre personalitatea și impersonalitatea poetului etc. Fără îndoială că numai o personalitate puternică va ști să se lase revelată de cîntecul esențial, atemporal, dar nici una nu va scăpa de accidentul trecerii sale istorice prin lume, de un destin al fraternității umane. A treia secțiune a cărții, **Portrete contemporane**, pun în temă cititorul, mai detaliat, cu privire la **Georg Trakl** și expresionismul, **Franz Kafka**, **Constantinos Kavafis**, **Albert Camus**, **Eugenio Montale**, **Umberto Saba**, **Fernando Pessoa**, **Samuel Beckett** (tratat uneori cam dur pentru „pusiul și dezolarea” sa după cum se exprimă A.E. Baconsky) etc., iar ultima, **Profiluri și schițe**, întregesc această galerie superbă de personaje ale literaturii contemporane. Trebuie spus, în încheierea acestor rînduri, că **Meridianele** lui A.E. Baconsky sînt un **vade mecum** avizat și onest, oficial nu o eleganță nu lipsită de ironie sau chiar de sarcasm acolo unde poetul i se pare a deslusi că locul vitalității strălucite de altădată a tablourilor sale a fost uzurpat de fosforescența morbidă a putregaiului.

Dan LAU RENȚIU

Al. Philippide

(Urmare din pag. 1)

— Ispititorul. În viziunile sale, eul singuratic, autarhic apare sub chipul orbilului, al monstruosului O demonie înconjoară Eul în imperialismul său. În **Tainicul tel**, tîna și splendoarea unui „azur de sărbătoare”, natura paradiziacă ascunde spectacolul hidos al columnelor „cu capete de om împodobite”. Ca și în infernul dantesc, capetele patibulare suferă osînda orgoliului și a nebuniei dominante: „O vorbă s-auzea țîșnînd mereu / Ca țîpătul năîng de cucuvea / Din toate gurile: Eu! Eu! Eu! Eu!”

Viziunea terifiantă se întoarce, însă, deodată, împotriva văzătorului. Căci Demonul care domină alea cu colonne a acestor schimnicii ai eului exasperat îl privește pe poetul-spectator „ca un prieten vechi”.

Demonie a eului la acest poet în a cărui persoană morală admirăm o dreaptă cumpănă păstrată în viltoriele veacului? Creația sa lipsită de ostentație seduce tocmai prin lepădarea ascetică de sine a creatorului. Intuiești la omul care se află în umbra argintoasă a acestei poezii meditative, un respect al umane măsurii, o voință de a împlini fără greș forma deplină a omului. Nu găsești într-însul acei detestabile hibris modern al poetului. El știe prea bine că „Profeții sînt tot oameni”. Dar, descoperi în soliloquiul liric al lui Al. Philippide un „tainic tel”, un vis basileic. Acest alexandrin, dascăl cu autoritate, **poeta doctus** și, mai mult decît atât, acest vizionar nepoluat al subteranelor aventuri ale conștiinței, vizează regalitatea Poeziei. Să-l ascultăm pe Alexandru Philippidul monologînd în Babilon și proclamîndu-și suprema demnitate: „Nu domn peste imperii și nici vlăstar de zeu, / Ci Alexandru, fiul lui Filip, basileu”.

Ca și Alexandru Macedonul monologînd în Babilon, făurînd semețe planuri pentru „călătoria cea mare” și cucuriera unui vast imperiu, tot astfel în soliloquiile lirice ale lui Al. Philippide se proiectează viziuni, se desenează un regat al poeziei, un straniu tîrîm ascuns privirii obișnuite. Către acest tîrîm duc, în poezia sa, mereu alte drumuri. Poetul întreprinde incursiuni în „adîncurile sufletului”, urmînd „drumul întortocșit și fînt al amintirii, rătăcirile prin labirintul visului, unde nici o Ariadnă nu-ți împrumută firul” (**Insemnări despre valoarea poetică**).

În viziunile poetice ale lui Philippide eul său liric la deobice, chipul peregrinului, al lui **homo viator** — omul avînd o poftă a călătoriei precuizitate. Ca și Dante care a pornit la drum — tulburat pînă la rădăcina ființei sale dar împărțînd în același timp marea tulburare a timpului său — dorînd să vadă temeliile lumii, adevăratele temelii care nu se pot zări prin vălul fenomenelor ci numai **față către față**, tot astfel, poetul român, unori călăuzit de un „prieten”, alături de „vocele poezilor” a pornit să vadă, în adevărul său, un **spectaculum mundi**.

Peregrinul din aceste poezii este omul care caută, „Nădejdea unui tel de mult promis / Stîmbea căutarea mea-nordată”. (**Tainicul tel**)

Care este acest tainic tel pe care l urmărește în căutarea sa. Poetul mărturisește că, dacă ar numai acest tel, i-ar da cuvînt într-o altă limbă, în limba altui tîrîm, al visului, „Cînd cugetu-i și vorbă totodată”. Visul lui Philippide nu este experiența omnică a suprarealității nici visul romanticilor, deși derivă din acesta. E un vis lucid, o viziune de amiază. Poetul nu se refugiază în somn — cum ar spune Eminescu: „Poezia noastră nu cunoaște limite impuse de rațiune — a spus o dată Philippide. Dar poezia sa nu cunoaște nelimita delirului oniric.

Urmîndu-l în itinerariile sale, observăm cîteva motive obsedante ale viziunilor lui Philippide. Astfel motivul **arhitecturii labirintice**, al haosului construit într-un Babilon imaginar.

„Era un vîlmășag imens de scări” (**Tainicul tel**). Într-un univers-schelă, închis, poetul se vede urcînd și coborînd „munți de trepte, / De rampe, de platforme și de praguri”. Știm că treptele sau scara reprezintă, în toate tradițiile drumul către realitatea absolută (cf. eseul lui M. Eliade, **Treptele lui J. Green**, în **Insula lui Euthanasius**). Într-adevăr, escaladînd „munții de trepte” (treptele muntelui sacru, ascensiunea unui munte reprezintă pe un plan mitic inițierea în tainele vieții dar și ale morții) poetul urmează o cale inițiatcă, Muntele apare ca o navă pe care, „călător stingher”, poetul e gata de plecare „pe mările de cer...”

Dar, de cele mai multe ori, drumul inițiatcă nu conduce spre **azurul** mîntuitor ci se pierde în labirintul unor tîrîmuri aparent paradisiace sau evident infernale. Călătoriile lui **homo viator** în poemele lui Philippide, aceste peregrinări pe alte tîrîmuri au, mai toate, caracterul unor coborîsuri ad inferos. Am spus altă dată că, asemenea lui Orfeu ori Ulise, poetul Philippide care a coborît „cîndva la Sîx”, știe obscur că, de fapt, trece — în viziune — pe o altă lume, participă la un ritual al morții, luă o **nekya** (după cum se intitulă cîntul II din **Odiseea**, însemnînd „sacrificiu pentru evocarea morților”).

Dacă există un spațiu privilegiat al unei poezii, acesta este — în opera lui Philippide — un tîrîm al paradisului defaectat. Iată cum apare acest spațiu în poezia **Priveliște**. Amiază de vară, soarele la zenit, plopi și păsări într-o înocentă beatitudine, un schit din care a mai rămas o chilie și-o „cruce strîmcură n bălărie”. În poemele parante ale lui Lucian Blaga, anticul zeu s-au retras și agonizează într-o noaptea învadată de nou! Dumnezeu La Philippide nu numai zeii s-au pierit, ei și acest nou Dumnezeu s-a asurzit. Sîntem în epoca lui Dumnezeu cel mort și al lenției agonii a celeștii sale. „La negrul fluxiu Acheron / S-au dus monștii cîle unui / Din

largul cerului amvon / Se-apeală ciripînd lăstunul”.

Supremă ironie: călătoria au coborît în Hades-ul păgîn. Dumnezeu și idoli au pierit deopotrivă. Dar, răzburare a antichității gine: prin agonia uzurpatorilor creștini, natura rodevine păgînă. „Și-n aer simți fiori păgîni / De limpede legendă greacă. / Acteon fugărit de cîni / Pe-ace ar putea să treacă”.

Elada spațiului imaginar al poeziei lui Philippide este o natură revenită la pucea dinții, în care ciclopul s-au ascuns în plopi, din care oamenii s-au retras, în care poetul ar vrea să se rosorab în „plasma din adînc a vieții”, să fie asemenea cu acel clin căruia „un zeu îi dase drept pedeașă / Să-i crească frunze din urechi și negre rădăcini din coapsă”.

Poetul vizează o Eladă funerară și totuși vie, transfigurată **Magna Mater**, în natura originară. Din Cimpiele Elizee ori din insulele Prefecțiilor, umbrele eroilor cîni au dispărut. Steră a agoniei frumoase acest spațiu al poeziei lui Philippide este al unei lumi ce se scufundă lent.

Dar pe lângă paradisul defaectat în care rare insule de pașnic și caldă amintire au mai rămas (cum e, în **Călătorii și popas**, acel admirabil popas la „vrednicul Evandru”) ziunile poetului mai revelează un spațiu al demoniilor în care domnește haosul și aglomerarea. Acțiunea demonică este contrară creației, e o creație negativă. Ca viziune a cosmicii descoperim, a unui Babilon gigantic, „metropolă funerară” poezia lui Philippide se organizează într-o stranie apocalipsă modernă. Într-un vîlmășag de turnuri, clădiri și scări, ca niște culise ale unei scene colosale pe care va fi judecată omnirea, stăruie fie tăcerea seculară, fie vultul mulțimilor. Căci, multitudinea umană, „furnicarea de oameni”, „trista turmă”, „holota obscură” constituie de asemenea, un element al acestui univers obsesiv.

În coșmarle sale, vizionarul este singur. Toate treptele, scările s-au îngîmădit în jurul solitarului care urcă și coboară. Ele par să fie numai **pentru el**, ca poarta dintr-o parabolă a lui Franz Kafka, destinată unui singur care, însă, nu intră pe ea. Fiecare înfiptare ciudată la care vizionarul participă ca un neutru, pe care o contemplant e un unic spectator reprezintă un **casus**, o cădere a lui în anumite situații finale. Dar toate reprezintă căderile, criza mare a sufletului modern. „Nu există istorie decît a sufletului”. Cuvîntele aceste, parțial nedrepte, nu puteu aparține decît unui poet. Ele au fost rostite de Saint-John Perse, dar s-ar putea, prea bine, aplica poeziei lui Al. Philippide, soliloquiului liric al unui poet care proiectează în sufletul său apocalipsa vremii sale.

Mă întreb, ce răspuns ar da Philippide întrebării pe care și-a pus-o altă dată Hölderlin: „...wozu Dichter in dürtiger Zeit?” — la ce bun poezii în timp secetos? Hölderlin se consola de beznele „noptii timpurilor”, în care trăia, vîzîndu-i pe poeți ca pe preții lui Dionsos, rătăcind prin lume în „noaptea sfînită”.

Divinitatea tutelară, asumată de poetul Philippide este Apollo, zeul lumini care înfruntă tenebrele clarei conștiințe artistice. În slova sa, suspinul și gemătul primar n-au ce căuta. Arta poetului apolonic sfidează lașitățile sau, mai exact, complacerea în lașitățile inimii. Regretăm, oare, suferite debile, absența dragostei, a poeziei eroice, din această o perță? Dar un **amor absconditus**, o iubire tănuțată poate fi tot atât de prezentă într-o poezie ca și un eros manifest. Desigur o nobilă discreție și o pudoare a spiritului l-au oprit pe acest poet să se destăinuie. Ar fi în vînt de ceretat, de atfel, cum în poezia sa, principiul feminin devine, adeseori, un principiu thanatic.

Spiritul acesta apolonic nu va ceda niciodată atracției morții, nu va exploata magia funerară. Cînd, „folosind hîrzoabil unele clare clipe” se desprinde din timp și coboară, Stix, el nu simulează marea cutremurare și joacă doar un „joc al morții”.

A rezistat, cum rari poeți în acest veac au izbutit să reziste parterelor lencivose, de minoră rezistență ale creației Marelui tulburat, spectatorul crizelor unui veac răvășit de cumpănit pasionați, poetul Philippide n-a cedat ispitei anxietăților, disperșărilor sau revoltelor și nici unei emfaze. Din coșmarle sale iese purificat. Niciodată, nici chiar atunci cînd imaginează într-un admirabil poem „o răzvrătire a lumii vegetale”, adevărul apocalipsă vegetală, reveria lui Philippide nu trădează resentimente antiumane. Poetul cunoaște, desigur, demoul revoltei „subtil și violent”. Dar, atunci cînd „ciudățeniile” viziunilor sale se risipește și poetul face spre lumea aceasta „călea-ntoarsă”, el poate rosti senin cu o deplină curată conștiință, acel vers sublim: „De nici un fulger fruntea mea nu-i arsă”.

Monologul liric al poetului Philippide, ca orice mare operă poetică, nu are un sens univoc. Nici un drum regal nu o străbate, deschizînd asupra construcțiilor ei o perspectivă privilegiată. În lirica aceasta erudită care-și păstrează totuși înocența ei primordiale, găsit o sursă înepuizabilă de meditație. Această tocmai înepuizabilă de meditație, mai curînd din constrîngerea operei sale, poetul nu se dezvăluie total, ci își disimulează cu discreție identitatea. În rare ore își îngăduie ei o asemenea întrebare:

„...Cînd oare / Voi izbuti s-aleg metalul pur / Și să înalț din clopote de soare / Ca un primos augustului azur / Cîntecul meu su prem de sărbătoare?”

Poetul Philippide a intrat demult în acel **Raum der Rühmung**, spațiu ritkeian al celebrării, în care nu mai e nici un simulacru, ci totul este pe deplin, fără nici un rest.

Roman și viziune

Transmutarea în alt spațiu de existență decît cel țărănesc aduce în scrisul lui Marin Preda sensibile modificări de optică și de tonalitate narativă. Totuși Risipitorii nu este o carte de ruptură în cariera problematicii sale, al temelor lui absorbante, preocupat mereu să urmărească și să descrie realitatea complicată a raporturilor și procese de individ și celiula socială care îl înglobează, tentativele de conciliere sau de reciprocă anulare dintre acești doi termeni o sursă de conflicte și drame din care Marin Preda și-a tras totdeauna substanța prozei.

Și în scrierile țărănești, și în Risipitorii și, mai tîrziu, în Intrusul el înfățișează ipostaze ale eșecului tendinței de integrare armonioasă în fluxul social, forme ale inadecvării și nepuținței de sincronizare, în concordanță și aritmii ce îl forțează aproape invariabil pe eroi să abdice de la o confruntare la care participaseră înarmați impropriu și deci ineficace. S-a văzut în ce fel a eșuat Ilie Moromete din pricină că adoptase un stil de rezistență și de luptă inoperant în împrejurările unor atît de puternice furtuni sociale ca acelea prin care el și lumea sa vor trece în ultimele decenii. Ocupat să-și savureze micile succese inconsistente (căci în fond obține numai amînări ale unui deznodămînt care oricum va veni) el pierde perspectiva reală asupra raportului de forțe; crede că încă mai deține inițiativa într-un final de partidă pe care nu știe că deja o pierduse și de aceea continuă să imagineze procedee de a-și pune adversarul în derută, tactici abil mistificatoare însă cu totul inutile din moment ce miza disputei fusese încă dinainte adjudecată, și nu în beneficiul său. E în situația clasică a înșelătorului înșelat.

Problema relației individ — colectivitate formează și în Risipitorii preocuparea fundamentală. Cartea dezvoltînd totodată tema sa proprie, enunțată încă în titlu. Eroii tind spre o condiție superioară aceleia în care se găsesc. Aspiră către o îmbogățire armonioasă a personalității prin înmulțirea experiențelor umane, cînd nu se mărginesc doar la escaladarea unor trepte în ierarhia socială. Dar indiferent de mobilul care îi însuflețește, aproape toți ratează sau realizează prea puțin din ceea ce proiectaseră, prea puțin și în forme imperfecte. Lipsește un principiu coagulator apt să-i fortifice spre atingerea integrală a țelurilor, impulsuri interioare ce acționează în sensuri divergente, le dispersează mereu energia morală. Ei sînt risipitori, adică nativ imprudente, înși nespășați de obsesia autoconservării și, de aceea, dispuși cu ușurință și prea adesea fără discernămînt, să se dispenseze de valorile pe care le dețin (e vorba de valori ale spiritului și ale inteligenței cheltuite nepăsător și nu o dată irresponsabil).

Trei feluri de legături umane stau în centrul acestui roman: de familie, de dragoste și de prietenie, — toate profilate pe fondul social al anilor 1952—53, și antrenînd, prin faptul că personajele provin din straturi diverse o descriere multiplană a epocii și a tendințelor ei. În contextul astfel trasat, eroii își trăiesc condiția de risipitori, fiecare conform vocației proprii, unii în forme dramatice și răvășitoare, soldate cu tulburarea gravă a echilibrului moral (Constanța), împinși pînă la gesturi sinucigase (doctorul Munteanu), alții mai atenuat și menținînd încă destule posibilități de redresare (doctorul Sirbu, Vale, etc.)

Ce valoare să acordăm totuși noțiunii de risipitor, dacă o privim strict sub specia eticului, detașînd-o cumva de implicațiile din planul concret și imediat al vieții eroilor marcați de ea? Semnifică un viciu, o tară morală sau o virtute? Și una și cealaltă, concomitent — aceasta pare să fie încheierea la care conduce întreaga desfășurare a cărții lui Preda, și de aici complexitatea simbolului pe care ea îl impune. A fi risipitor ar însemna deci: nepăsare, inconsistență în urmărirea unui țel, dispersarea neglijentă a forțelor, nehotărîre, în fine slăbiciuni ale spiritului și ale voinței care, laolaltă cu alți factori, determină și explică dramele nerealizării. ratării. Dar a nu reuși în ceea ce întreprinzi, a rata în permanență nu constituie numai decît indicii de infirmitate morală, ci — poate — numai o ineficiență practică la a cărei origine să aflăm: reticența, discreția, candoarea și, mai cu seamă, scrupulul de a nu folosi orice mijloc și de a plăti orice preț pentru atingerea obligatorie a scopului. Rezultă atunci că renunțarea sau insuccesul sint fapte ce pot dobîndi, în anumite împrejurări, o calitate etică. E o idee a cărții și o temă de meditație obsedantă în literatura lui Marin Preda, o literatură care e a înfrînților inno-

bilaiți de spiritualitatea lor superioară, chiar dacă ineficientă practic.

Prefacerile succesive prin care a trecut acest roman, de la prima sa ediție (1962) pînă la ultima, anunțată de autor ca definitivă, au urmărit o tot mai completă obiectivare a viziunii. Marin Preda atenuază în chip inspirat tendința versiunii prime de a da rezolvări stricte (în ordinea epicului, a intrigi) tuturor raporturilor create între protagoniști: cum era în prima ediție căsătoria Constanței cu doctorul Sirbu sau căsătoria lui Vale, soluționări în spiritul unei echități răsplătitoare și al unui moralism evitat în noile ediții. Aceste raporturi dintre eroii rămași acum în multe cazuri indecise, nu numai în plan social, dar și afectiv, o indecizie care sporește complexitatea vieții interioare. Portretul unuia din eroii principali, al doctorului Munteanu, e revăzut substanțial încă de la ediția a II-a, trasat în linii mai puțin apăsate și mult îmbogățit în nuanțe, menținînd ca trăsătură structuratoare enorma vanitate și setea nedomolită de dominație, el nu mai ilustrează însă numai un caz banal de arivism și impostură. E un om care deține o facultate fascinatorie, un suflet care transmite mari curente de energie, o minte activă, însușiri ce explică mai convingător prietenia pe care i-o acordă de atîta vreme lucidul și scrutătorul doctor Sirbu. Dar risipitor ca și ceilalți acționează imprudent și se prăbușește fulgerător, deznodămînt accelerat de imensul complex al orgoliilor rănite care îl determină, de altfel, să încerce gestul autospărimării.

Nemădririjînd acțiunea romanului pe o rețea atît de riguros întocmită, lăsînd unele fire să aține în gol, estompînd unele culori prea vii și diminuînd din amploarea părților analitic-explicative, autorul conferă noi versiuni un caracter deschis spre mai multe soluții, posibilități multiple de interpretare, sugerate în subtext. Acest aspect denotă modernitatea viziunii scriitorului, sincronizarea realismului său plurivalent cu noile tendințe ale prozei.

G. DIMISIANU

IOLANDA MALAMEN

Plecarea discipolului

Coroană solitară
infirzie pe rova lumii
adormi în paradis
ca un copil fără putere

și glasul este învechit
cu secole de moarte
o tu discipol alb suav
miine e ziua din chiar zori

mă vei privi prin piatra frunții
ce am născut este o iarbă
pe care urlă animalul
fără popos și fără hrană

astîmpără-te de beție
lungi ape zdruncină obrazul
o bat rigurile cerești
în poarta razelor de noapte

ce zare a rămas departe
ca sub cupolă este fuga
aceasta fără margini, vii
pe râni de vis, pe râni de vis

doar glasul vine ca o floare
pînă la creștet și adie
că ai plecat să mori acolo
în tara astrului bătrîn.

Către discipol

cînd undeva adie moartea
peste cuvinte foarte grele
ai să mă strigi cu gura clopot
ca la un început de stele

zei încărcati cu arme lucii
te vor clădi pe gîndul lor
iar prăbușitele puteri
vor fi un cîmp odihnitor.

Alegerea discipolului

melancolică umbră
ca valul de el însuși legănat
alegerea lingă sfoase păsări

și lingă monument de stele
în țara Des în țara Des
discipolului mina
i se aruncă fără lege.

Către discipol

epuizate stele ai să cunoști
și strigăte de ce ceară
dobîndind mari constelații

prin portaluri de roze
vei trece stăpîn
pe singur moimintul puterii

dar fără pace cîini
și pe sloiuri de umbre
eu nu sint sigură de moarte.

Către discipol

Niev Niev răsare lacrima
grea Niev arag albastru
fereste pasărea de ceruri
acum aripa este trup

Niev zborul de gheață
fluieră peste îngeri
mă urmărea frumosul
anonimat al nopții.

Fără discipol

o nimăni curiozitate
se clătină ca un copac
sint singură în mare ploaie
și lingă oaspeți fără farmec.

GEORGE VIRGIL STOENESCU

Un sol de la...

Inegurată frunza luminării
Se prăbușea în falșii soli deodată
Urmasoase poveri nu se arată
Mai vedinece de clipa îndurării

Mă bicuiau pîriuri arse-n singe
Injeperate prăzi nu mai jucară
Nevoia în ecul de afară
Pe necurmarea cercului ce plînge

Iar m-a ierlat la focul rău de bine
Cîntatul zării nopților deschise
Alinător în mine să se-nchine

La poarta îndreptată se ivise
O dulce așezare de ciorchine
Un sol la ochiul sfelnic ce murise

Drum valah

Imi umplu cărările goale
Cu sferele albastre ce plîng de durul
meu.
Sint pelerin pe drumul dublu arciuit,
La două capete ridicat pe ancorele
lui...

Pe-a gură de rai imi bat grai cu grai,
Cercei vii de foc să-mi zîină în loc
Oile în vale-clipsele în stîină
Ploaia mi le-adună.

Intre sorți și plai.
Printre flori de mai.
Vocalele cresc, nu se mai apresc
Umbrele rotunde plîng în mine blînde
Albăstrite ard cercuri vechi de brad.

Cîntec-drumul meu fără Dumnezeu
Gol mi-l-am umplut cu lîsuși de lut,
Morții născuți de mine,
Sterele-mi sint plîne.

Pietre n-am lăsat și nici lemn, nici
cui.
Sint pelerin pe drumul dublu arciuit
La două capete ridicat pe ancorele
lui...

Se ridicase

Se ridicase pe muchia lumii
Strigătul acela de fier —
Marele Pan este mort! Zeii pieri
Se ridicase pe muchia lumii.

Imbrățișat cu mine de catarg
Un cerc se ridică din scrum;
S-a dus și Dumnezeu de-acum!
Imbrățișat cu mine de catarg

O punte nouă de erori
Se înalță pe-al minții aprig rug
Amurgul tot hrănindu-l din belșug...
O punte nouă de erori.

Inscripție

lubirile atîtea cite au fost
De apă, de pămînt, de cer, de om, de
vînt,
Mă impresoră acum în zilele de
post.

Ca algele pierdute în mare și
mormint.

Înloarse clipetele mă ard, mă dor, mă
tin

Pe lacrimi cercuri duble — mîmîni
sărut,
Mă răgăsesc purlat, în fiecă suspin
Ca omul mort pe drumuri neștiut.

rîs de copil

COSTACHE OLĂREANU

vetust mă învîta o filozofie scurtă și duraoasă și-mi lîpea de trup palma rece a morții. Gîndurile mi se răsucau ca un arc de ceas vrînd parca să gonească clipele, dar numai pentru a le regreta mai repede. Însul meu interior nu mă izbucnea în uralele soarelui și un fel de nebunie (pentru că nu găsesc alt cuvînt), golia universul de umbre și lucrurile lui erau rediate în caraghioasa lor nuditate. Legat de-o nevăzută sfoară, mă parasutam lin peste cume eleată, fără detalii și zgomote, frumoză „în general”, urîtă „în general”.

Zilele și lucrurile se subțiau pînă deveneau un fel de ceață alburie cu indistincte obiecte mișcătoare. Confundam nasturii cu clanta ușii, mîțusa Venera care tricota într-un colț sfîrșea prin a se transforma într-un întunecat flanel. Usă mă aducea înăuntru de la vreo petrecere de-acum mulți ani, cu fete și băieți cînd încălțat în pantofii noi, alcătuam la apropierea partenerelor de dans. Gustam din niste prae uscate prăjituri de casă și mă distram făcînd colaci de fum cu prima țigară cumpărată. Ferestrele se umpleau de spinăriile unor animale mari și blînoase care erau nopțile călduțe ale adolescenței mele.

Case, străzi, curți, oameni, cîini și copaci roteau în fața ochilor mirați, un disc polierom. Totul, amestecat, era ca un glob pămîntesc învîrtit ușor. Iată Africa dorîndelor mele și inima în piept cît o Australia, iată Grecia coloanelor, Egiptul mi și Asia ca un animal împălat, cu ochi distici! Într-o nebună goană sfîrșecam zile pentru a afla în ele, ca în calcusul gelatinos al sociilor, perlele pierdute. Dar anii înapoi au minții mele doar hîrtia scorcișită, cu urme circulare, de pe aceleași rafturi pe care stătuseră cîndva borcanele cu fapte și sticla unui gînd.

La repezeală, smulgeam o carte preferată.

Piciorul îmi creștea vertiginos și, mai greoaic, laba apăsă pămîntul tare. Umerii adăugau o altă treaptă și bustul mi se modela neliniștit. Ei, da! Pantofii îmi deveniseră mici. Purtam acum numărul 44 pe un picior ce mi se părea la fel de mare ca și piciorul la pătrat al venerabilului Moise...

Găina eluglea mai departe, dar se vedea că de colo că e plictisită. Voinea ei era legată cu sfoara groasă ce se scămășe. Desigur, nu putea să filozofeze ca și mine, poate i-ar fi fost mai ușor, ar fi considerat și ea pantoful, un pantof-idee sau un pantof-problemă. Dar așa? Isi țira în neștirea destul pe sub uncul copac din curte, un măr, un dud, un prun, un gutui, naiba stie ce! Ștaiful era rupt, sfîlcit de apăsarea călcîiului. Venise timpul să folosească pantofii prin grădina, la răsăditul, plivitul, udatul straturilor de flori. Iar cînd ploaia, ce drumuri repezi prin clisa alunecoasă. Ia magazine, la beci sau la cotete! În prag fi lepădam ca pe niste saboți, luam cuțitul rugînit, îl curățam tălpile, îi așezam într-o lădiță ca pe căței.

Un aer incins ne apăra pe amîndoi dar găina, știa, poate mai bine decît mine, că pentru a învinge spațiul trebuia să lupte atît de crîncen cu ochii și cu pieptul împotriva golumului nevăzut. Nu-ți dai seama că-n curtea asta stăm amîndoi închiși cu într-o temniță?

Ea tot privește pantoful și inclinată trage de el, îi scutură ființa moartă și răs-toarnă, îl țirșie în ocoleste prudentă, apoi trage din nou cu putere, ținîndu-și în cumpăna piciorul. Urîtă treabă! A dispărut și cerdacul cu stupi, și nici eu nu mai am călcătura senină din zilele fluerate de odinioară. Sint ca și ea un captiv al altor lucruri și al pantofului pe care-l plîmbă necăjită.

Mă ridic de pe scaun și vreau să vin la ea s-o dezleg. Un pas, alt pas — ca pe o sîrmă. O voi ajunge. Negresit, o voi ajunge. Și poate, într-o zi, o voi elibera, ca și pe mine. Dar pînă atunci, vai! găina men metafiziciana mea, moțata mea va șchio-bătî prin curte, stîmberă și ciurlată.

Jurnalul unui
martor ocular

DESPRE

VULGARITATE...

Cineva își scuza vulgaritatea într-un mod foarte ciudat.

— Iartă-mă... Sint obosit...

Pentru acest om delicatețea era un efort, rezultatul unui riguros autocontrol, îndată ce aceste bariere se năruiau, vulgaritatea se revărsa triumfătoare... Cu alte cuvinte își ținea în friu adevărata natură, la prima ocazie, ne demonstra ceea ce este cu adevărat...

Desigur, vulgaritatea nu este numai o problemă de limbaj: există oameni care folosesc un limbaj academic și totuși sint profund vulgari. Dar pentru mulți oameni limbajul frust este o dovadă de vitalitate, de franchețe: cineva îmi mărturisise că limbajul deghizat îl relaxează mai mult ca un film de desene animate. De fapt, e tocmai dimpotrivă; limbajul trivial apare îndată ce dispare miracolul existenței, este expresia unei triste uzuri interioare. Cuvintele nu mai au nici o încălțătură senzorială — sint folosite pur și simplu ca niște simboluri, ca argumentele cele mai la îndemînă. Una din caracteristicile spiritelor vulgare este trîndăvia: ele apelează în totdeauna la ceea ce găsesc prin apropiere. A vorbi vulgar înseamnă de fapt o capitulare, în ciuda faptului că mulți oameni sint fericiți că au reușit să se exprime vulgar și socotesc asta o performanță demnă de toată stima.

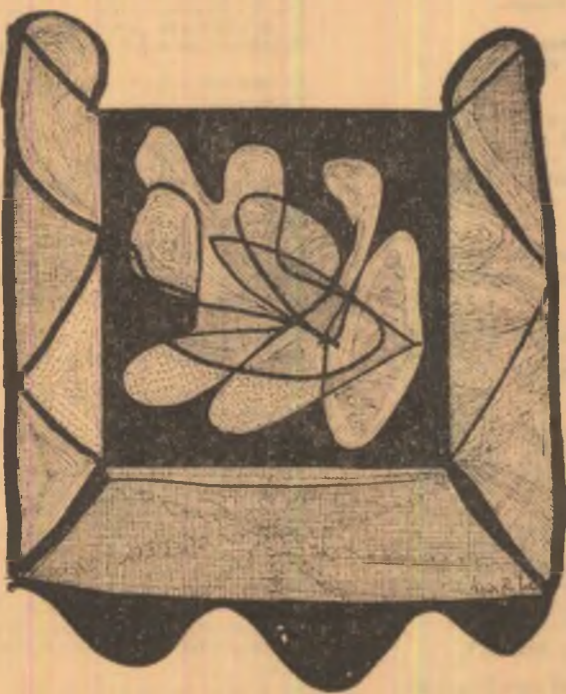
Suprema vulgaritate este diminuaarea vieții. Vulgaritatea se naște din incapacitatea de a fi prezent. A descoperi observăm cu uimire că pe oameni nu-i preocupă tocmai ceea ce socotesc ei fundamental în viața lor. Îmi amintesc ce senzație neplăcută îmi lăsa un om care începea să cînte un cîntec tragic pe urmă se plictisea, și-l transforma într-o parodie. Gravitatea vieții dispare, totul e un aranjament uscat și tehnic. De fapt această explozie de vitalitate apare tocmai pe un fond de apatie, uzură și plictisală. Acești oameni speră că vulgaritatea să-i zgîlție și să-i trezească din somn. Și, mai ales, ceea ce pare paradoxal, vulgaritatea e o lipsă de directitate în relații, o convenție o stratagemă care împiedică oamenii să se apropie.

Dar asta nu înseamnă deloc că „spiritele sensibile” sint mai puțin vulgare. A căuta frumusețea vieții în afara vieții, a umbra de colo pînă colo cu universul tău poetic e, deasemenea, un gest de o mare vulgaritate... Fiindcă e vorba tot de-o absență, și n-are importanță dacă dormi pe scaun sau dormi într-o căpîț de fin, sub cerul plin de stele.

Dar vulgaritatea trece neobservată sau i se increditează chiar mari virtuți fiindcă cei care o practică o confundă cu „lupta împotriva ipocriezei”. Ei sint vulgari fiindcă nu vor să fie ipocriți..., ca și cum vulgaritatea ar salva pe cineva de ipocrieze... Ei cred că sint apropiați de natură, nu înțeleg că vulgarizînd actele omului, se îndepărtează de natură „Frustrarea” se transformă imediat într-o obicei: cînd oamenii vulgari vor să fie cu adevărat „frusti” încep să iubească tăcerea, încep să înțelegă că „frustrarea” lor n-a fost decît o umăgire.

Dar și spiritele excesiv de pu-blice sint — pînă la urmă — vulgare. A nu accepta natura e o dovadă de frie, și frie distruge sensibilitatea. Spiritele excesiv de pu-dice nu vor să se admită așa cum sint, nu vor să-și ia răspunderea acelor vieții, a nu fi conștient de ceea ce faci e iarăși un act de mare vulgaritate. Ele vor să trăiască or-bește, fără consimțămîntul lor, fără să-și ia nici o răspundere... Și iată că și lașitatea e o formă de vulgaritate...

Teodor MAZILU

Desen de LIGIA IONAȘCU

TRAIAN IANCU

Bine-ai venit, primăvară!...

Bine ai venit în Grădini, Hăcără strigată, Zodie fulgerată de iubire, Comoră...

Si de Cuvint, Sa faurească jurăminte vii De iubire... Si sa le lină!

Si presară, în odieră de seară, Paduri de liliac prin țară...

Cumpăna vremii

Zodia cumpenei ne-a schimbat nedumerirea Soarelui ce-o apus, soarelui ce-o răsărit!

Schimbare a patriei mele, Ai intrat în amintire... Cumpăna vremii fi-a umplut multe potire...

Nu a plecat cu tine în lumea mare, Strămoșii... Și marea lor îndurerare...

N-a fost om în sat, Să nu te fi căutat... N-a fost om în oraș, Să nu fie al stielei tale tăpșoi!

Nu știu dac-a fost să fie, Un bștem al cumpenei! N-a fost o erezie, Ca noi toți, vișătorii tăi...

Domnul Leon era într-adevăr bolnav. Se scula tirziu dimineață greoi, ca un pește care ar ieși singur pe uscat...

de vis adolescentin. Se retrăsese întâi ca Moise de Leon într-o peșteră din munții aceia stincoși și scrisese Zoharul văzându-l pe Dumnezeu...

eludare a adevărului, toate acestea i se întâmplau chiar lui și voia să știe ce sint, ce înseamnă ele. Care nu este totuși bolnav...

Domnul Leon revenea la zimbetul său minunat, cu colțul drept al gurii lăsat puțin în jos ca un om care nu poate decît cu greu să suporte atîta fericire...

Există o ațit de mare trufie în fiecare om, încît desigur printul acela tînar din Orient care la vederea primului mort a gîndit și a trăit moartea tuturor era în primul rînd un dumnezeu...

AUREL DRAGOȘ MUNTEANU

Thanatos

de vis adolescentin. Se retrăsese întâi ca Moise de Leon într-o peșteră din munții aceia stincoși și scrisese Zoharul văzându-l pe Dumnezeu...

Există o ațit de mare trufie în fiecare om, încît desigur printul acela tînar din Orient care la vederea primului mort a gîndit și a trăit moartea tuturor era în primul rînd un dumnezeu...

capul și este lucru de minune că a mai holbat ochii la multimea care cășca gura și că a spus cu ultima suflare în timp cu omul roșu...

Dar vremile curgeau. Era într-o duminică minunată și pustiu dăduse mîșlini și apele curgeau afară, undînd o iarbă argintie...

capul și este lucru de minune că a mai holbat ochii la multimea care cășca gura și că a spus cu ultima suflare în timp cu omul roșu...

Dar vremile curgeau. Era într-o duminică minunată și pustiu dăduse mîșlini și apele curgeau afară, undînd o iarbă argintie...

BALADE de

Balada cobrei din plantații ce se-nhăitase cu pirații

O, evocări! Fugoase evocări! Duh subteran al stînzei generații! Funesții arbori urcă din țigări...

A fost un imo lunar, or foc de pae, A fost fantoma orărilor boem - Orbit de semafor și de tramvai...

Și-n blocul cel de piică s-a desprins Și mi-apăru din nou, ca-ntr-o fereastră, Aidoma...

Furtia la gîtu-i sui, cît un calarg, Fularul sîcuiu flambînd prin stiele - Ca o corvetă plutitoare-n larg...

Cu Ubu Roi avea, oricum, comun Un muzicant ferig - cînta la bar!

Cînd taică-su, la Tulcea, pe vr-un baș Se-mpotmolea, or bolnice-n Sulina - Zicea că vîde pește și bumbac...

Dionis Sărmanul

În fiecare marți după-amiază ajungea de pe strada Traian pe strada Romanilor, de acolo se întorcea pe Episcop Popea, unde făcea o haltă sub ferestrele lui Dionis.

— Lozâmbilig — Lozâmbilig !
Capul întins înainte i se scutura, negație permanentă între umerii ridicaiți, ca-ntr-o furcă, din spate palaria calabreză se clătina parcă direct pe gulerul anterului. Borcanul verde îl ținea lipit de trunchiul grosolan și pășea cu grije pe picioarele scurte, strimbe, încălțat vara și iarna în galoși, din care leșeau niște zdronțe suspecte, galbene, albastre, roze, fișii de mătase milaneză, la originea lor, probabil, chiloși ori combinezoane căpătate de lei și șază lei, lozâmbilig !

— Trăi lei și șază lei, lozâmbilig ! vocea egală infiora, ca venind de la o divinitate asistând fără ură, minie ori părtinire, impersonal și providențial la șansa ori neșansa pe care o vindea de trei și șază lei.
N-aș vrea să încep cu o descriere a locului ; din pricina celor ce vor urma ar fi mai bine să nu-l recunoașteți. E, totuși, foarte greu să descrii un oraș amestecat în el elementele altele cunoscute, legătura nu ar mai fi organică și totul ar părea adaus, fals. Un oraș creștin din el însuși ca dintr-o rădăcină, casele, pădurea, riul, copaci, oamenii, sint doar așa și nu altfel, oricât te-ai strădui să-l combini cu alte case, cu alți oameni, cu alte destine.

E mai bine să nu puteți exclama : aha ! acțiunea se petrece — am ghicit — la poalele munților Z.

Sau : „e limpede, orășelul acela este D.“ sau : „nu se puteau petrece toate acestea decât pe malul unui riu ca A. încercat, după cum bine se știe, cu radioactivitate.“
Iată că fără să vreau, am lăsat să se înteleagă că orășelul e așezat pe malul unui riu cu puteri miraculoase, la poalele munților.

Dionis ședea în fiecare după-amiază înrămat în fereastra sa înaltă și îngustă privind — ca într-o compunere pe care o copiază toată clasa de la poetul întitrat — „amurgul arămiu“ ce se lăsa peste o ureche a orașului. Pădurea deasă de tei și fagi, din spre asfințit devenea — mai ales toamna — o „vatră incandescentă, o mare aprinsă, un talger de aramă — o, doamne ! — o izbucnire de flăcări — etc. — și tot ce mai puteam adăuga este că însuși marelui Ceacru s-a lăsat, nu o dată, ademenit de perspectiva unui „catastrofal sinistru“. Își punea uniforma, cască și decoratiile și, pe scara mașinii, saluta binevoitor și marțial, mulțimea care-l făcea loc. Trecea pe ocolite, încet, așa cum se trece cu mortul, pe toate străzile, încât dacă incendiul izbucnea cu adevărat, orașul întreg ar fi putut arde până să ajungă Ceacru cu pompierii săi.

Oamenii se insirau pe două părți făcându-l loc, și-l priveau, nemșcați, tăcuți, fericiți, sănătoși, cu ochii îngustați și cu gura punga. Iată motivul pentru care așa fi vrut să nu dau numele orașului. Pentru că de multă vreme în orașul acesta, jumea trăia cu ochii îngustați și cu gura punga. Aveau totul, absolut totul. Nu le mai lipsea nimic, absolut nimic. Nu mai muriau, nu se mai îmbolnăveau, rămăseseră cum îi prinsese minunea, copiii copii, maturii maturi, bătrînii bătrîni. Acestea toate se datorau desigur rîului cu puteri miraculoase.

Cea mai mare cinste pentru o doamnă bine de alădată o constituia invitația anuală la serata femeilor române, lar pentru un bărbat, numărul de bile zilnice pe care le ciocnea la „Corso“.

Deopotrivă, pentru femei și pentru bărbați, onoarea supremă era acum modul în care-și stringeau gura punga. Pînă și copiii se străduiau s-o stringă. Buzele țugulate, cu

multe linii verticale și oblice, dese și subțiri se transformau într-o peete definitivă, pe măsură ce insul îmbătrînea, vîrsta conferind expresiei gravitatea pe care copilăria, eboșind-o numai, o maimuțărea.

— Cum îți gura ? Mamele își admonestau fetele — un fel de „cum îți umerii ?“

— Cine o să te ia cu dungi atât de subțiri în jurul buzelor — „cum crezi că te măriti cu atât de puține perne ?“. Toți, la rîndul lor, se dădeau pe ei înșiși exemplul timorilor : „Privește-mă ; așa să-ți îți gura punga și vei ajunge la fel de departe ca mine“. Bătrînii se priveau în oglindă și-și ziceau, nu ca toți bătrînii, „chei ! pe vremea mea“ ei — „de ! abia acum, la bătrînețe“. Într-adevăr, ceea ce ar fi putut trece drept o gură cu buze, devenea cu timpul doar un oficiu obscen, ca o gaură de piron după ce tabloul a fost scos.

Copiii jucau, ca toți copiii, șotron. Dionis păzea de la fereastră șotronul cu șotronul vesnic, ziua și noaptea acolo. Cu cretă albă, cu cretă colorată, cu resturi de cretă și bucăți de cărbune, cîrpit, adăugat, întregit din an în an, întreținut cu sfîntenie, șotronul continua să existe pe aceleași urme peste care sîrșiseră părinții, bunicii și bunicii bunicii.

În după-amiază aceasta de marți, bătrînul cu borcanul se propti de casa lui Dionis și așteptînd, privea șotronul. Se uita fix, ca găina-n lemne, cum se uită bătrînii care nu așteaptă nimic, pe care nu-l așteaptă nimic, fac același și același lucru zilnic, străbat același și același drum, ca soarele, ca ceasurile perpetue reglate pentru o anume perioadă, mai lungă sau mai scurtă, la capătul căreia vor mai păcăni odată scurt fără să se opintească și se vor sfîrși. Pic. Și gata.

În fiecare marți după-amiază, Lozâmbilig se oprea. Dionis deschidea fereastra și scootea o mină lungă, cu degete lungi și subțiri, țînînd trei lei între polcar și arătător, alte două hirtle de trei lei între mijlociu și inelar și aștepta.

Ritualul se oficia în fiecare marți : bătrînul rezemat de perete apuca întii cei trei lei dintre polcar și arătător, scootea un loz de trei lei pe care Dionis îl apuca între polcar și arătător, apoi lua cele două de trei lei dintre mijlociu și inelar și le să scoțosească, fără să privească, scoate de-a dreptul, ca un papașal, din același borcan lozul de șaze lei, îl întindea, peste cap lui Dionis, care-l apuca între mijlociu și inelar.

În după-amiază aceasta, bătrînul se rezemă de perete mai mult ca de obicei și privea fix șotronul colorat. Pe Dionis îl cuprinsese ameteala și un soi de ciudă, de invdie, dar dacă-l dă în gînd să păsească prin șotron. Era cu neputință, din totdeauna, oricît l-ar fi fost de greu. Lozâmbilig ocolea prin șant, împiedicîndu-se, împleticîndu-se, chiar și atunci cînd se întorcea de la școală copilul marelui Ceacru, cu un ochi neștat și altul de aur, (18 ca) (taică-său avea unul neștat și altul boroș, gata într-una să fete ochi mici pe care-l așvîrlea peste tot, peste zăduri, prin păduri, pe sub paturi, prin ferestre, ce mai ! însoțit de cinele fioros care-l ducea ghihozanul în gură.

Trecuse prin șant chiar pe vremea cînd trăia bietul Zogu care se tăvălea prin norii și pe urmă, bucurîndu-se că-l vede, se gura dîra scuturîndu-și pe picioarele lui blana încălțată.

Dionis nu închise fereastra, tremura de încordare. Lozâmbilig nu se clintea.

În cele din urmă scoase încet, un plic mare, galben, mototolit dar lipit cu grijă de pară n-ar fi fost desfăcut l-1 întinse, tot peste cap, lui Dionis. Deci asta era, venise răs-

(Continuare în pag 7)

în lumina lui cea mai lumină, acolo unde este, unde nu se mai vede pe sine, dar este. Nu poți să vezi lumina cînd ești în lumină, fiindcă lumina este una, în care te afli sau nu. Și Domnul Leon suferea pe patul lui că nu poate să fie aici, uite, în oaza aceasta cu femcia inimii lui, cu Zoe cea cu o mie de fețe ca o zeităte indiană, numai că toate erau la fel, erau o mie pentru ca să iubesti de o mie de ori una, ori femcia lui, și întinse mina, dar lumina rîului său malhome-dan era aproape și era departe, ochiul îi spunea că este exact lîngă pleoapa lui, n-are să facă decât un pas, dar pasul ăsta nu poate fi făcut chiar ducă miști piciorul de o mie de ori înainte, uite, așa, așa, așa, un pas, și nu poți să-l faci, și totuși totul este aici, la un braț, așa, nu poți, dar încercă, aici, și domnul Leon se forța să iasă din sine și se zvircolea, voia să intre și el în grădina lui

avea nimic, dar era el, undeva între viață și moarte, plutea între două lumi, era și nu era, îl părăsiseră toate și reveni încet, din-du-și scama cu frică de pierderile de sine și se sperie îngrozitor, o frică devastatoare, cutremurătoare că se pierduse că fusese înainte de a nu mai fi, și nu se putea urmări de loc, nu știa ce se întîmplă, pierduse facultatea aceea care ne spune : acum e asta și acum e asta, și domnul Leon nu înțelegea, dar simțea că îi este frică numai frica asta care ține loc de sine, fiindcă el de fapt nu se reînteresea la sine, și era așa cum ar fi în loc de el numai frica aceasta mortală, ceva negru și fără sprijin, nu mai era decât ea, beată de sine, aiurînd, o frică în delir, cotropitoare, negru, negru, nu era gîndul fricii, suportabil, ci însăși frica, nu-și dădea seama că asta este, nu se gîndea că-i e frică, deși trăia numai frica asta, teroarea totală a ceea ce infricoșează, sentimentul, starea dis-

dar oamenii pierdeau măsura și se buimăceau de treburile lor, ademenți de un geniu slăbănog, peitic și schiop, plin de știința lui „nu este“ și hoț de doctrine esoterice de la maestrul său care nu fusese decât Platon. Acesta nu-și mai aducea aminte că-l cunoscuse vreo dată pe elevul său și de aceea nici nu-l vedea cînd se întîlneau, fiindcă el susținea că totul este amintire. Nu-l vedea și nu-l auzea, încît privea prin el ca prin sticlă. Numai fosnetul dîmbrăvii și liniștea de dimineață din grădina lui mai erau pentru el și de aceea se stînsă încet la o vreme pentru a reapare în altă parte, cum bine spune limba noastră, cînd e vorba de un alt timp, apărău deci în altă parte ca un medic evreu, tuberculos și neliniștit pe care toți îl cunoșteau cu numele de Avicelbron, pe numele lui Solomon, cu gesturile lui luți, febrile de posedat. Era cu totul și cu totul altceva decât fusese pentru că așa se cuvenea din moment ce era totul în mii de fețe adevărate. Era în tot adevărul și-i purta pe oameni către fîntina vieții din care sint toate, viața și tot ceea ce mai trăiește, moartea și lumile și nelumile și dumnezeu însuși cînd este dincolo de sine, adică în partea unde este bulbucau ca o minune minunată, ca un cartof sfînt sau ca o pătlăgea cu pui.

Murise tînăr, înainte de patruzeci de ani, de fierbîntea vieții lui intense. Trăia numai o clipă, era mereu într-o clipă, minca o fărîmătură și bea un strop. Era într-un gest făcea totul și de aceea îl era atât de greu. A duce mina la frunte i se părea a face o mie de războaie și a răsturna o sută de regi. Nu putea să facă mai mult de un pas și să scoată mai mult de o vorbă. Nu putea este un fel de a spune, adică asta trebuia să facă. Era însă neliniștit și de aceea vremea lui a fost îngrozitoare. Tările se contopeau, continentele se modificau, popoare apăreau și dispăreau, războaiele cutremurau Europa, Asia și Africa, în America nedescoperită se strica al nu știu cîtelea Imperii aztec, fratele își omora fratele, mamele se culcau cu fiii, preoții umblau cu fierul gol ca tilharii și ucideau Ad maiorem Dei gloriam și așa mai departe. Aruncase atunci lumea într-un delir fără sfîrșit, schimonosise obrazele și contorsionase gesturile într-un mod nepermis și de aceea fusese chemat devreme. Tremura încă tot în fata scaunului judecătoresc, zîcea din membrele sale vinovate și fusese iertat, iar acum viața pămintul ca un spital, ca o casă de sănătate, avînd moartea ca singură terapie, o cură înfîntată de sentiment, de gînd adînc și fără de cuvinte, de stare a morții. Iată cine era el cînd se scula greoi și se întreba cît dorise oare.

Soarele nici nu mai era, numai lumina stătea în încăperea lui ca o apă curată. Dimineața știi că lumina vine de acolo, vede raze și știi că totul este de la el, te poți gîndi chiar la exploziile termonucleare care produc lumina asta binefăcătoare, la mii de ani lumină de noi. Apoi lumina se eliberează și după ora douăsprezece nu mai este decât ea, nu mai are sursă izvorul s-a pierdut arzînd prin cosmos. Domnul Leon vedea asta și știa că era acum treaz, dar tot la Medina. În viața lui dimții, cînd se născuse ca o rază care prînsese făptură printr-un accident de materialitate. Era ceea ce este sau mai bine spus este ceea ce era. Nu mai vedea cearceafurile și pijama lui de mătase, fereastra din lemn albăstrui, vopsit frumos, studioul elegant pe care stătea culcat. Era într-o oază și țînjea nedefinit, se întorcea în sînul lui Alah cu rîurile sale de lapte și miere, cu femei frumoase care-și oglindeau sîmii lîngă izvoare de vis. Arborii fumurii răsăreau cînd ici, cînd colo, după dorința lui. Orice i se împlinea instantaneu și în curînd o zări pe Zoe lîngă fiecare izvor, o femeie frumoasă, dezgolită de la briu în sus, fără ațîțare, ca cel mai firesc lucru. Zoe avea o carnație splendidă, umerii îi erau învolțiți într-o piele ca de tranșafir, erau boagați, pieptul ei plin semăna cu raiul în care se afla, Domnul Leon nu se vedea, în vederea lui era toată, adică pentru el și în privirea lui. Nu se putea vedea acolo și aceea se zvircolea suferînd, se crispa enorm pentru a se arunca în oaza aceea în care i se părua la început că este, că se află inconjurat de toate bunurile lui Alah. Acolo, da, acolo, și încercă încă odată, ca și cum ar fi vrut să iasă din sine, concret, să sară din propria lui piele, dar mai mult, din propria lui privire, să iasă din lumina lui pentru a fi

Alah, în oaza lui, este aici, și el se află în ea se află, dar nu chiar în locul minunat, este totuși aici, într-un fel de limb, într-o anticameră a raiului lui Alah, mai are puțin dar nu, este chiar înăuntru, chiar aici, și totuși pînă la izvoare mai trebuie să facă un pas, un pas, doar un motru, doar ceva, și uite nu este, nu este, și domnul Leon se zvircolește în patul lui să scape de vedenia asta tiranică și atrăgătoare, nu mai vrea, nu mai vrea, și nu-și poate retrage de sub ochi grădinițele acestea și rîurile parfumate, minunile și femeile cu un singur chip, cu chipul cel mai drag, și domnul Leon se infricoșă, chipul cel mai drag, da așa i se spunea unui asemenea chip, era chipul cel mai drag, nu altul, chipul lui Zoe, voia să-l distrugă din ochii săi.

Se zvircolea îngrozitor, mototolise cearceafurile sub el și era lac de sudoare, obosit, cu ochii umflați de durere. Căzuze într-o stare de letargie, se pierduse pe sine într-un fel de leșin, pierduse întii labele picioarelor, apoi picioarele cu totul, mijlocul, se smulseră din trupul său minime, i se lăsase coșul pieptului și se împrăștiase ca fumul, capul i se roti și nu-l mai simți, se descolise fără efort, fără nici un regret și rămăsesse numai el, fără a-și da seama ce este fiindcă nu mai

trugătoare a ceea ce este nimic, nimicul care este, este nimic, nimicul trăit cu toată forța celulelor care nu s-au sfîșiat, care n-au expodat încă sub forța nimicului, un hău imens în care ești, un gol negru sau nimic, viul nimic, nimicul care fîntează singur și tu ești nimicul trăit, un trăznet permanent în moalele capului, o paralizie dureroasă, o mie de sorii sparti în ochiul tău interior, în viața ta, în ceea ce te creștea în tine, în sufletul tău, în celula ta, în ceea ce este ca să nu mai fi.

Domnul Leon își revenea încet, cu o senzație absolută de rău, de rău fără nume, fără durere, era tot un rău, cu greață și cu căderi îngrozitoare, în apa unei oboseli fără nume, cînd ar fi putut să moară fără nici o apărare, dar nu bătea vînticlocul acela care putea să-l ia, nu se întîmpla atunci zvîcnirea aceea, hîșitul care să-i facă sufletul să zboare, adică viața să se stingă în corpul lui care nu mai era decât o părere, decât o vagă impresie că fusese așa ceva. Totuși încet, încet era din nou, sigur, viața reîntra în el pentru chinul de fiecare după masă, pentru tortura imensă, fără de sfîrșit. Imediat după

(Continuare în pag. 7)

TUDOR GEORGE

Și cobra luminării, —
— li-aminiești, —
Cum pilipita-n cutia de conserve
Spre amintirea anilor funești
Ai tenebrei sale verve ? ! ..
S-a stins...
— S-a stins precum un clopot
stins...
Aspida limbă
— s-a topit, de ceară,
Sub viscolul ce-o pilipita-nadins
C-un sunet stins
— de-alară funerară...
Și Jerba ceea
— sorcova de mort,
Pe crucea strîmbă
— roze creponate —
L-întîmpinau ca la Haiti-n port,
Ca pe Gaugain
creolele visate...
A fost, de bună seamă,
un Corsar
Și un Poet
— și-un Visător de rasă,
A cărui amintire, așa dar,
Ca vîntu-n treacă,
doar un freamăt lăsa !
Dar vikingii
— care l-au cunoscut
Și dincolo de sfîntele lui moaște, —
L-or celebra
c-o ancoră pe scut
Și-n Portul-Stîns
drept Zeu l-or recunoaște ! ..
„La fărîmul mării, an de an,
mă-nlorn
— Periplu-avajic înimei întregre ! —
Și aii dintr-o scîncă,
parcă-n corn,
Cu ochiul în gâvana Mării Negre...
Ci parcă-1 simt alături pe Mihai,
Pe Eminescu
— tragicul confrate —
Scrutînd prin ochiul lunii de vâpă
A mării de-argint singurătate...
Ci parcă-1 simt alături
pe Ovid —
Scrutînd, spre sud,
acelul cer,
— hotărîu...
Dar pescărușii poartă-n cioc un lied
Și pentru oropsitul Tonegaru...
La Küstangé,
l-am întîlnit, cîndva :
Părea un tar plantat pe dig,
la capăt,
Cu ochi-ntîns și agățat de-o stea,
Spre fărîmul lumii, unde aștri scapăt...
l-am urmărit,
ca unul palmier,
Ciolanele-nșirate,
noduri-noduri,

Cum — legănat de brize
— peste cer —
A sale brațe simulau exoduri...
Eram, p-atunci, la fel de desîrțat
Și subțiat în sineca mea, ascemni, —
Și vîntul parcă ne-a îmbrățișat,
Pe-acești hără de visare,
— gemeni...
M-a dus la grecul lui
— Ponticopol —
Ne-a dat iaurt, semințe și plăcinte, —
Măcar că ne știa cu fundu' gol !
Zicca că-i „grecu' lui“
— ca și-un părinte :
Că taică-său l-ar fi salvat pe grec
La Ibrălia, cînd cu naufragiul,
Și l-a făcut scăpata din inec,
Ba că-i mai pescuise și bagajul...
D-atuncea, grecu' s-a jurat dator
Lu' taică-său
— nodindu-și, chiar, mustoia ! —
La toți ai lui, cu neam de neamul
lor, —
Plăcintă și iaurt
— pă toată viața ! ..
Aș fi putut cu vorba să nu-l cred,
Dar, cînd simți că-n burta mea
— s-așterne
Un adevăr molatec, ca un plect, —
M-am și căinat că-l cred că-s
baliverne ! ..
Tonci m-a deducit c-o baclava,
Destăinuind iubirea-i idolară :
Cum a iubit, la Malta, el, cîndva,
Și s-a-neureat, în taină,
c-o mulată...
Și cum l-a prins un căpitan maur
Și l-a gonit prin port, în pielea goală,
Pîn-ao sărit matrozii dimprejur
Și cit p-aci să iasă c-o răscoală !
Și-mi arăta o zağabă, pe furis,
Drept mărturie a-ntîmplării acelea :
Cum l-a crestat maulul dintr-un șis,
Ba, cit p-aci să-și lase-n Malta pielea ! ..
Zicca că a scăpat la un noroc,
De n-a pătit ca Marsyas cu nalul,
Cînd s-a făcut Apollo pe el foc,
Decorîndu-i pielea, cum soții
— straiul ! ..
Își pipăia pe față cîce-un bumb
Inflorit
— cum au toți flăcăundrii —
Și mă-nspăima că l-a pescat vr-un
— plumb —
Cînd l-aleră maulul printre leandri...
... Tol de-alde d'astea,
cite nu mi-n spus ? ! —

Da', știi, acolea, ca un lup de mare ! —
Că, vrînd-nevrînd, îl ascultam, sedus,
Iubindu-l ca pe-un frate-mio mai
— mare ! ..
Și-zău ! — de nu-l credeam,
— intradevăr !
Și o-am trăit suprema lui minciună !
Ba regretam că nu mi-l, barem, văr —
Așa-l simțeam de-aproape
— și-mpreună !
Hei, poezii !
Ce-nscamnă „poezii“ ? !
Atunci m-am fost iluminat de-o rază :
Rămîn poezi
— cei ce rămîn copii !
Și omu-i zeu
— aii doar ! —
— cit visează !
Cu-aceea ce aduni în ochiul tău
Or îți inchipui
— chiar de-or să te creadă
C-ai fi un minciinos
— și-un nătărău ! —
Cu-acel stîndard fantastic
ieși din radă !
Eu l-am crezut pe Tonegaru-al meu !
Și-l cred și-acuma !
— și-i voit crede pururi !
Și
— desirat ca un catarg —
— mereu,
Cu sicaua lui
— îl vîz trenînd pe-azururi ! ..
Acci ce-l vîd —
— și-l cred cu-adevărăt —
Iubindu-l aventura lui grozavă,
— Să îi urmeze-acestui Sfînt-Pirat,
Și să-i închine
— propria lor navă !

O coală de hirtie

Știu niinți oculte
— ce rășat prin lucruri,
Devinător
— și vîd idei-ave !
Știu solitari
— ce pot
— cu fel de trucuri —
Obiecte,
— lumi
— și goange
— să-ți releve !

Privirea noastră,
— nîmtea-n vezi avidă
De-o zădărire,
— de-un mister,
— de-o izmă,
Tot jîndule
— pupila să-și deschidă,
Plezînd în rod
— ca o catapetează !
Bieți iluzioniști
— care-și devoră —
Ca salamandra —
— trupul,
— sfîrcul cozii,
Scrutînd
— prin lumea lor interioră
De întime nectaruri și ambrozii !
Dar ochiul meu
— nu-mparte cu circarii
Și nici cu astronomii din cupole
Isoarna lor de zodiacuri varii,
Nici galaxia ce la celalt pol e !
Și nici nu-mi plec privirea prea
— mioapă —
Mirific izbuvenînd print-o lucarnă —
În microscop-afund
— care-ți dezgroapă
Un macocosm, —
— ca sunetu-ntr-o goarnă !
Nici descifrez
— spațiile Istoriei —
Teșite
— prin meningi de palimpseste —
Or vechi papirusuri
— ce-și cască porii
Prin Nilul unui timp ce nu mai este...
Nu strădui nici
— prin bulbucațul tumul
Inserții de radaruri scrutătoare,
Din funerarul pîntec
— să-i exhumul, —
Trezîndu-l,
— regînd
— boliiți călare !
Nici nu m-aplec,
— cum sculptorul,
— pe-o marnă —
Clobînd, c-un ochi de melc,
— hoibata-mi daltă —
Să-mi simt închipuirea
— cum se-nlăntă
C-un bolu scobit
— din lumea ceialaltă !
Cu arhitectul
— nu-mi străpung compasul
Drept în thalamus,
— decupînd prin aer
Columne,
— temple —

agore,
— la tot pasul,
Inchipuînd lărmăturul vaer...
Nici
— răsădînd cu pictorul horticol —
Nu-împleticesc mirifica grădina,
Prin care
— cîntec trece
— e-n percol
Să ardă pînă-n suflet,
— prin retină ! ..
Bijutier sedus —
— nu-mi sîng prin pietre
Cu foc intens
— privirea-ntr-un detaliu —
Cum fluturul umit solarei vetre
De irizații ars
— ca-ntr-un vitraliu...
Am Ochiul-Meu
— cu mult mai sumbru-tragic,
Îngeluit
— de-o iarnă absolută
Or de-un jîntu pîelos
— de fund-pelagic,
Prin care
— nici-un colb nu se strămută...
O ceață gri,
— un dalb milos cutreor
Involbură
— într-un fantastic burnus
Prin care-neeră să vîd
— răzînd prin creer —
Cît sint de-neceșat
— și faciturnu-s ! ..
Zac împinzi
— de-o muzică neclară
Cu instrumente oîova peștice
Prin care-un cîntec străduie-ntr-afară
Ca-ntr-un gherghet
— tîmbele lui lte...
Zac împinzi
— de-acra inchipuire
A unui arbor morn
— conclav de prizme —
Prin care vîntul, doar,
— prelîns supțire
Ar clătina
— un forțot de tropizme...
Atuncea, —
— căutîndu-mi o fereastră,
O copcă
— incisivă geometrică
De unde-nrepe-nchipuirea noastră —
Cu mîini de arb
— prină palida hirtie :
Acest dreptunghi
— de sinceră zăpadă
E cerul meu,
— priveș spre slavă
— fila —

Și știu, de-acum,
— că Ochiul
— o să-mi vadă !
In filigran
— se va-nșori pupila !
Se cască-n vîzrul meu un întîm patos,
— un nufăr bobocînd pe-a bălții față,
Și se despică-n vîzrul lui Thanatos,
— Ca într-un ochi de gem,
— grădini de ghiță...
Hese
— acele intime dantele
— Necum asemeni,
— pururi inedite —
Lumina
— culcîndu-se prin ele,
Prin flora cea
— de grații sanserite...
E bine
— că se-nchiagă-o cataractă
Și alge-apar,
— se penumbresc lavuri
Ca pielea fină, tremurînd compactă,
— A lăptelul căldut,
— ca frunza-n pliu...
Răzbate-un vîl
— cum vîlul Magdalenii
C-un viscol fin
— ce-nvolbură nisipul,
Televizînd încert,
— plodînd vedenii,
Imagine-neerînd să-mi prîndă
— chipul...
E-un soi de narcisism,
— ca-o ochiul apel —
Plecîndu-mă,
— sălîndu-mă ntr-un iezor —
Ivîndu-mă-ntr-un oîmb
— care pe-aproape-l,
Un specîru pal
— aeva
— să cuteze ! ..
Și-acel gemlic,
— de-odată,
— crește, crește...
Și-o ochiul lui
— de-odată-apare-un soare
C-o arșiță
— privînd dumnezește ! ..
Mă-nvece, ca-ntr-o fîntînă arzătoare...
Mă prăbusec...
— mă nîntul...
— și mă-nghite
— izbăvitoare,
— clara mea fîntînă...
O coală de hirtie-mi stă-nainte
— Pe care
— scrumul meu
— o să rămînă...
11-21 XII 1969

atelier

Banchizele

În aspra contopire a gerului polar
cu verzi și stațioare pustietăți lichide,
înteze transparente, de străluciri așide,
bucnesc din somnorosul noian originar.

Aereu răfăcătoare, substratul lor închide
at darul unui soare roșietec și avar,
poi, de-a lungul nopții, tot aurul stelar
și toate inflorirea reflexelor fluide.

Ar cînd, tirziu, prin trude-îndelungi
și fir cu fir
Nu strîns în năvi de ghiță un tabulos Ofir,
luminate, pline de spornica lor muncă,

Ornasc să-și întrunească ascunsele comori
și, peste mări de umbră și liniște, aruncă
fluvile unor nephrănite zori.

Les banquises

Un dur palaire hymen — du froid et
des epars
Deserts stagnants et veils de vastité
liquide —
Syntheses de clarte, dont la leur est guide,
Jaillissent du néant premier des gours
brouillards.

Errant toujours, toujours leur substrat serre
al bride
La rougeoyant soleil, avare à maints
egards ;
Tout l'ar des astres pris, la nuit, de toutes
parts,
Puis, tous les brefs reflets — la floraison
fluide.

Lorsque, tres tard, pieuant, arrivent à
remplir
Leurs nefs — glaciers géants — d'un
fabuleux Ophir,
Brillent de tout l'éclair de ce travail
prospere,

Se n'ont pour réunir tous leurs secrets
trocars,
Et jettent sur des mers d'ombre et de paix
austere
Tous les effluves purs des matins pleins
d'essors.

Păunul

Se plocoana rasaritean și moale,
Valai din mina tu sa ciuguleasca
Albastru pilpita și cald, la poale,
Ca pinzela alcoolului, în coasca.

Pe butură, nabunul lau cu scufă
Ochi inegali grozav de triști rotea,
Si mina fră suci, cum storci o rufă,
Si-a rupt și pitul păsării, care bătea.

Le paon

oisant sa révérence orientale
Pour la semoule que ta main lui lâche,
J'le chatoiemant et chaud autour étale
Et l'alcool ses nappes dans la tasse.

Sur le billot, ton fol au bonnet bouffe
Roule inegaux yeux moult chagrins et las,
Et, tordant la main tel du linge, étouffe
L'oiseau, dont rompt d'un coup le cou qui
bat tout bas.

Din ceas, dedus..

Din ceas, dedus adincul acestei colme
creste,
Intrată prin oglindă în mintuit azur,
Tăind pe înecarea cirezilor agreste,
In grupurile apei, un joc secund, mai pur.

Nadir latent ! Poetul ridică insumarea
De harfe respirate ce-in sbor invars
le pierzi,
Și cîntec istovăște : oscuns, cum numai
marea,
Meduzele cînd plimbă sub clopotele verzi.

Riga Crypto și Iapona Enigel

BALADA

— Meneștel trist, mai aburit
Ca vinul vechi ciocnit la nunta,
De cuscur-mare dăruit
Cu pungii, panglicii, beteli cu funta.

— Mult-îndărătnic meneștel
Un cîntec larg tot mai încearcă,
Zi-mi de Iapona Enigel
Și Crypto, regele-ciupearcă !

— Nuntas frunța !
Ospățul tău limba mi-a fript-o,
Dar cîntecul tot zice-l-aș,
Cu Enigel și riga Crypto.

— Zi-l, meneștel !
Cu foc l-ai zis acum o voră ;
Azi zi-mi-l stîns, incetinel,
La spartul nunții, în cămară.

— Des cercetat de pădureți
In pat de riu și-in humă unsă,
Împărătea peste bureți
Crai Crypto, inimă ascunsă,

— La vecinic tron, de rouă parcă !
Dar printre ei birfaeu bureți
De-o vrăjitoare minătoară,
De la finfina tinerii.

— Și răi ghiaci și toporăși
Din gropi ieșeau să-l ocărăscă,
Serp il făceau și năvălă,
Că nu vroia să inflorască.

— In țări de gheață, urgisită,
Pe-aceiași timp trăia cu el
Iapona mică, liniștită,
Cu pier : pre nume — Enigel

— De la iernat, la pășunat,
In noul an, să-și ducă renii,
Prin aer ud, tot tîi la sud,

El e venit cînd, singur și mic, în pragul ușii,
Îmi răcoarea la vîntul de-amurg
obrazul-jar ;
Cînd — ghîndă cafenie — picau jos
cărăbușii ;
Cînd era zarea : frunză uscată
de stejar.

— Cu tite făvălite-in funinginea din slavă,
Tot mai aproape norii — ei mă-întărcău
intii ;
In somn plîngeam să-mi șteargă priveliștea
hirlava
Și piroteam pe prispă cu pragul căpătii.

— Dar fețe mai lătoase, mai cornoate — turmă
Nășteau sub țarc de gene și se prîndeau
in șir
La hora dezmațată a spaimei, ce se curmă
Tirziu, cînd mini de lună presară tîbișii...

— Și haimana și pururi încieral cu vîntul :
Din țîrg, în mahalale ; din Schei, în vrun
călun,
Un strigăt de-însereare își frîgăna cuvîntul
Ca o manea de moale, și larg : „Hai,
braga bun”.

Selim

Hazliu și larg, ca turul ce-l vîntură
solvarii,
Așa sporea un strigăt. Și iacă : ochi gălbui
Printre uluci, în umbră, rotiră icusarii.
(Amestecul și aspru și blind, din ochii lui !)

Săgețile poruncii zvînceau în puf de rugă.
Să nu urmez chemării adînci aș fi putut ?
La namila din poartă m-am năpustit, în
fugă,
Obrajii să mi-i sprîjin pe palmele-i de lut.

— „Giugiuc, mi-a zis ; iar ochii priviră mai
crucii.
De mult n-a fost la turcul afit ali-velii...
Zi darcică, de lapte și miere, aferim !
Hai, ia ce vrei din coșul lui Haivada Selim”.

— Și trase mucavava panerului turliit...
Ca scule-in sipeluri, așa mi-ai răsărit,
Alvite rumenite, minuni de acadele
Sicilooase — numai tremur, vâpă și ape — ca

Ochionele de limpezi, de mici : la fel de
grele...

O rază prăfuită prin toate furnica.

— Și dîrînd sub brumă și colții de migdale,
Rahatul părea urmă de-îngheț după topit.
Un candel cît o nucă, prin perne de
halvale,
Dormea-intrandafurul lui șters și aburit.

(Rășfringeri vechi... Cuvîntul ne-încăpător
nu poate
Să zică izul verde ce-mi tremurați
și-acum...
Biet turc legat de biete cleștare...) Dintre
toate,
El candelul mi-alese ; apoi, adus a drum,

— Parni minat de seară și înghețit de cale,
Tirind opînca-încoarsă și creată, fără spor,
Cădelîniț din cîoacă, cu dulci zaharicale,
Din donița-înflorită lavită de picior...

— Acolo... noapte, uliți și vaguri suburbane
Topiră pe-îndelele năluca lui Selim
In candel, pinza lunii se răsuci — turbane —
Și-o stea lîm de umbră cusu, cu ibrișim.

Selim

Il arriva quand — gosse et seul — devant
la porte,
Je m'évantai, visage en flamme, au vent
du soir,
Quand l'horizon était feuille de chene,
mortel,
Quand finissaient — glands bruns — les
hannelons de choir.

Tous leurs tetins salis de suie, et noirs,
les nues
Venaient pour me sevrer ; moi, prêt à
sommellier,
Pleurant pour effacer les formes biscornues,
Je mendais — le seuil en guise
d'oreiller.

Mais de visages laids qu'on voit naitre
à la brune
Menaient entre mes cils le grimaçant
chambard
Du chahut de la peur, qui cesse quand
la lune
Parseme de ses mains sa craie en poudre,
tard.

Et vagabond, cherchant toujours au vent
querelle,
Du bourg — vers les faubourgs, de là —
vers tel hameau,
Trainait un cri du soir, parole qui rappelle
« Jus „bonne”
de grouu ! »

Cocasse et large et bas — tel des chausse
flapies —
Ainsi flottait le cri... Et deux jaunâtres
yeux,
Au delà du treillis roulaient tels des roupies
(Quel doux mélange, et dur, pouvait-on lire
en eux !)

Les dards de leurs regards se font duvet
d'invité.
N'obéir à l'appel profond aurais-je pu ?
Donc, vers le malabar du seuil, je file vite,
Pour reposer mon front sur son poignet
tendu.

— « Mignon, va ! », me dit-il, ses yeux un brin
louchant.
« Le turc, depuis longtemps n'a „vendu” tant
et tant...
Pour Haivada Selim, beau jour : tout miel
et lait !
Bravo ! Dans son couffin, tiens, prends ce
qu'il te plaît ! »

Et tira le carton couvrant le panier plat...
Vous fûtes — à mes yeux — joyaux au pur
éclat :

Prodiges de nougats — brunâtres
enveloppes,
Vitreux jeux d'eau mauvents, vous, sures
d'orge en feu,
Menus, cloirs, lourds, pareils aux
kaleidoscopes...

Tout fourmillant, poudreux, un roi tardif
au milieu.

Le grelottant loukoum semblait — bourre
d'amandes —
Le verglas tout givre qui prélude au dégel.
Rose et terni, dormait sur un doux lit
d'offrandes,
Veillé par les tours, un sucre caramel

(Anciens reflets... Le mot, trop étroit,
a des doutes
Qu'il peut montrer l'étang de vos trésors
secrets...
O, pauvre turc aux pauvres cristaux... Lui,
parmi toutes
Ces douceurs, le candi me choisit,
puis apres,

Poussé par le beau soir, pris par les
routes grises,
S'en alla, traîneur de ses babouches, las,
Briquetballant son plat panier à friandises,
Son broc en bois battant le pied
à chaque pas...

— Là-bas... vers les faubourgs, la nuit
et les venelles,
L'image de Selim fondit. Dans le candi,
La lune un grand turban fit de ses voiles
frêles,
L'étoile un caftan d'ombre orna d'un
fil ourdi.

„...Dacă n-ar fi decit ca să vă dau IDEEA”

Temeritatea retroversivului
poetic — de astă dată în fran-
ceză — este un act în care gra-
uitatea, riscului nu se lasă în-
treceută decât de responsabilită-
tea cunoașterii limitelor.
Un anume destin aniversar al
poeziei — în ziua de 19 martie
s-au implinit 75 de ani de la naș-
terea lui Ion Barbu — mi-a re-
mînat amănunțit născuț de a
transpune, în însemnătatea
sonptuoasă a prozodiei, sonorile
în rezonanță unei limbi de tradi-
ție și de mai largă circulație uni-
versală. Cest omniașal care jus-
tifică, măcar, buna-intenție a
incumetării, dacă nu și reușita ei.

În afara numeroaselor dificul-
tăți de limbă și de stil, de con-
poziție și de sens ale textului
romaneșc, text de o densitate a
ideilor și a metaforelor greu e-
cuilată și, mai cu seamă, greu e-
gașabilă — citare întreprindere
literară de transfer muzical in-
fințiază opozitile interioare
structurale celestăle limbi, cele-
stăle culturi, cu tonă zecira lor
de glori și de poncife sudate ar-
monic pe practica unei arte poe-
tice neinduplicabile. Așadar, pre-
supunînd — teoretic nuca —
satisfacut cel dintii deciderat,
cel al „contopirii” cu textul-
mată, se punea spinoasă pro-

blemă a căutării și, firește, a
găsirii punctului de incidență de
unde poate fi ridicată proiecția
corespondentă reperelor : tre-
buia găsită zona lirică simulară,
trebuia identificat poetul echiva-
lent — Mallarmé — trebuia
„născocit” un stil inexistent în
acordanță poeziei-sursă, stil u-
nitor în compoziția lui modali-
tate, zăci se cutea să restituie
mănușchilul de „ceci” Barbu ;
tonul parnasian, incantăția ro-
manțică, glasul popular roman-
neșc, manevra orientală (a zi-
ului „balcanism”), sonul arme-
nicesc și, cu deosebire, incalabile
soapta „personală” a acinului.

După aceste etape obiloate,
cînd drumul elaborării melodei
părea că se apropie de țintă,
exigentul sau cântăreț l-a bifur-
cat viclean : ispitiră-ca cale în-
cîlă a translației prozodiei ro-
manșesti — foarte variată și su-
plă, mai puțin îngrădită de legi
pietritice mecanice — sau ar-
moșoasă înecătoare plină de vi-
meștii, de curse și de obstacole
a prozodiei franceze clasice. An-
ales-o pe-a doua, chiar dacă a-
nuntite legiferări mi se par for-
male și depășite de practica pa-
ziet recentă, lată așera ineluc-
table criterii :

Cezura masculină obligatorie
cu loc fix la toate versurile ca-

re se înscriu în măsurile de la
9 la 12 silabe, indiferent de
ritm) — regula fundamentală a
prozodiei franceze, cită vreme,
în cea românească, cezura este
ad libitum, cu tendință spre cea
feminină.

Rima perfectă, nu numai ad-
ditivă cum ar fi normal, poezia
fiind mai mult de toate scutibi-
le, chiar cînd este citită în gînd
ci și vizuală (faimoasa rimă
„pour l'oeil”).

Hiatusul (tolerat în foarte pu-
ține cazuri și puțin tot pe zîta
pe cît cantărețul și corectul sau
cliziunea, este recomandat) iz-
goneste din vers intilniri de su-
nete — desigur, mai întoldea-
una cacofonice — precum urmă-
toarea : le-ux-au, la sîrșitul u-
nui cuvînt, respectiv la incerti-
tul celui următor, chiar dacă
sintaxa ar cere o construcție si-
milară. Curm aici lungul inder-
de opreștii în care, două-trei
litri de „leușter” admise fac-
cîțfel, „licență poetică” este o
„intemă” exprimînd o abarție)
sunt privilegiate ca început de
conoclastic. Este adevărat că o-
nă și purității admitt că în sau-
năță se pot tolera numeroase a-
bateri de la regula. Cîț despre
trăducerile în versuri — rare în
literatura franceză, obișnușii cu
adaptări în vers alb, indiferent

de felul de vers folosit în origi-
nal — lor li se acordă dreptul
violentarilor, precum provin-
ților scăpătați, ignoranți intr-
nărilor cu tacturii multe și
misterioase.

În fine, ca și cum toate obstă-
colele pomente mai înainte n-ar
fi ajuns, dorința de a compensa
inevitabilele pierderi muzicale
ocasionate de transpunerea în
indemnat să-mi impun un pro-
cedeu (utilizat cîț de des mi-a
fost cu putînță) : cel al transi-
terării sonorității rimelor ro-
manșesti. În multe locuri, citi-
tării noastre vor recunoaște cu u-
surință sunetul inițial, mai ales
la sonetele și la stantete (forme
fixe) de tip parnasian. Desigur,
câ asonantele, rimele interioare,
alternațiile, ingambamestete,
selumbărite de rîm sau de „nă-
sușă” ale originalului barbian au
ost respectate fidel, într-o in-
cercare de-a echivalența necchi-
tabilă unui sens liric de al că-
nă sau august e siglata acta
lui Ion Barbu.

— Pac publică o parte din mo-
destul rezultat. „...ne fîl-ce-
que pour vous en donner l'idée”
 („Dacă n-ar fi decit ca să vă dau
ideea”) — vorba lui Villiers de
l'Isle-Adam.

Romulus VULPESCU

Echivalențe franceze la poezia lui ION BARBU

Timbru

Cimpoiul vested luncii, sau fluierul în drum,
Durerea divizată o sună-încet, mai tare...
Dar piatra-în rugăciune, a humei despușiere,
Și unda logodită sub cer vor spune — cum ?

Ar trebuia un cîntec încăpător, precum
Fosnirea mătașoasă a mărilor cu sare ;
Ori lauda grădini de ingeri, cînd răsare
Din coasta bărbătească al Evei trunchi
de fum.

Timbre

La loure seche au prè, la flûte aux
routes font
D'un chagrin divise la note longue
ou brève...
Mais l'araison du roc, et le limon sans
seve,
Et l'eau promise au ciel — comment donc
le diront ?

Il faudrait un chant-roi, chant vastement
profond,
Tel le frisson soyeux du sel des mers
sans trêve ;
Ou la louchage en chœur des anges,
quand naît Eve,
Corps de la côte mâle issu, flou corps
second.

Du temps, déduit..

Du temps, déduit tréfonds de ces sommats
célestes.
Entrés par le miroir dans un indamme azur,
Coupant — hors les noyes altroupements —
agrestes —
Dans les groupes de l'eau tel jeu second,
plus pur.

Nadir latent ! Laede enleve seul la somme
Des luths epars autour, qu'en vol inverse
on perd,
Et clôt le chant : secret comme la mer,
en somme,
Quand ses méduses sort sous son grand
dôme vert.

Le roy Crypto et cette Iaponne Enigel

BALLADE

— «Trouvère amer, plus gris, bien plus
Que les vieux crus qu'oux noces bûmes,
Par la beau-perre empli d'écus,
De rubans, de noeuds d'or, de plumes

Toi, plus que retif ménéstrel,
Cherche un chant large et les accolé
Celle Iaponne d'Enigel,
Ce Crypto roy, ce roy gyrole ! »

— «Messer hors pair !
Ma voix perd, par tes plats, l'emploi :
Mais je le chanterais cet air
Sur Enigel et Crypto roy».

— «Oui, ménéstrel !
J'ouis l'éte d'anton ce chant ;
Or ce jour d'hui redis-le tel,
En fin de noces le chantant...».

— «Cherché par les gens des forêts
Pres des ruisseaux, dans mainte cache,
Regnait sur la gent des bolets
Roy Crypto seul, coeur qui se cache

Au trône éternel de rosée !
Mais les ceps vont — par malveillance —
Medire d'une orange fee
De la fontaine de Jouvence.

Tel perce-neige et telle scille
— Méchants sortant des trous maudits -
Houspillent ce pervers stérile
Qui ne veut pas donner des fruits.

Au même temps que lui, frissonne
— Reléguee nu pays du gel,
Dans des peaux — calme fleur Iaponne,
Meneu, et de nom Enigel.

De l'hivernage ou paturage,
Elle, cet an, mène ses rennes
Fort loin, au sud, et fuit l'air rude :

La mousse endort sa lassitude
Chez Crypto, le promis des chênes.

La, s'assoupit sur trois tapis
De verts épis de fraîches brises :
Pres son sein voit qu'un glabre roi
— Suivi d'un viel eunuque à soi —
Vient lui offrir des friandises :

— „Enigel, Enigel,
Je t'apporte offrande fraîche :
Prends ces fraises qui te plaisent ;
Prends-les si leur goût t'alleche”.

— „Glabre roi, près mon sein droit,
Grand merci, ne t'en déplaise :
Mon désir est de cueillir
Loin de là la fraîche fraise...”.

— „Enigel, Enigel,
Fuit la nuit, le jour menace :
Si tu fais la cueille, veuille
Commencer par moi, de grâce !”

— „Je voudrais bien, roi benin...
L'oubé glisse ses prémices :
Dix fois meite et mou et fin,
J'ai peur : tu te romps soudain...
Non... Attends que tu mûrisses”.

— „Etre mur, Enigel,
Je veux bien, mais du soleil
Mille cauchemars cruels
Me separent. Lui, vermeil,
A des taches, Enigel :
Toi, déserte ses appels
En fraîcheur et frais sommeil”.

— „Crypto roy, doux roy gyrole,
Plonge comme un mauvais sort
Dans mon coeur nu ta parole !
L'ombre, moi, je la crains fort.

Car si l'hiver m'est plus que père
Et l'ours blanc mon cousin germain,
De l'ombre quand je me libère,
Je rends grace au saint soleil sain.

Autour des feux de glace, au nord,
Mon pâle entier rêve un seul rêva :
Mon plat d'or au vert rebord
Ce rêve alors hante sans trêve.

J'adore donc le soleil sage :
L'âme est fontaine a son image ;
Le disque ardent qui me regît
Dans la fontaine-âme en moi git.

Le disque augmente au soleil clair ;
A l'ombre croit la seule chair ;
La chair desente, en sommeil sombre,
Mais renfle au vent et gonfle à l'ombre...”

Tel bel et doux parler de miel,
Honnête et net lin Enigel,
Mais le temps, lui, n'attend jamais,
Et le soleil, haut désormais,
Comme un anneau guettait du ciel.

Pleure donc, trop-sage Enigel !
Car Crypto roy, le roy gyrole,
N'aime du tout la clarte folle !
Ce roy laquel
S'éloigne en douce d'Enigel,
Pour se couler vers l'ombre molle...

Mais l'oeil ardent, l'oeil qu'il a fui,
Se mire bien profond en lui :
Dix fois, hardi, il se reflète
Dans sa peau glabre et toute nette.

Ainsi s'aigrit la douce seve ;
Ainsi son coeur secret en crève :
De l'huile et du fiel jus complice
Vers dix scéaux rouge-vif se hisse
Suintant du fond d'un maléfice.

Le soleil nuit quand, sans mesure,
Un championn des bois l'endure ;
Fontaine est l'âme et l'âme est sauve
Chez le seul homme en fait, vieux fauve
Pour l'être grêle, âme exigüe,
L'esprit est coupe de cigüe

Comme chez ce fou Crypto roy,
Au coeur brûlé par feu et foi,
Et qui, das lors, sur la terre erre
Avec un plus royal compère

— Le noir Veratre-Acariâtre —
Gaspille l'or, a poil folâtre,
Par monts et vaux, partout proclame
L'infante femme Jusquieme
Royale épouse et gente dame.

Thanatos

(Urmare din pag. 5)

prinz începea subcările. Domnul Leon își regăsea toată greutatea, corpul lui însemna din nou hotul greoi, chinat și dureros, puțin a sudoare, coapt de suferință. Îi simțea ca pe o bubă imensă, era acolo, uide, începând de aici este corpul meu, ca o tumoare imensă, o hipertrofie sensibilă. Ar fi vrut atunci să se lipsească de el, să-l facă ceva, să se lipsească de el, dacă ar fi putut s-ar fi amputat de organul asta plin de suferință care era întreg corpul lui, domnul Leon se gîndea în afara propriului corp și în momentele de luciditate se uita cu mirare la el, nu putea să-l vadă, parcă i s-ar fi substituit întreg corpul, nu mai era nimic care să-l facă să creadă că este al său, că cineva nu-l dăduse între timp un trup născut ca să-l pedesească, numai ca să-l cădea și să înțeleagă ce este suferința. Domnul Leon nu înțelgea nici acum ce vrea să spună cuvîntul **boala**, i se părea străin de el, nu se referea de sigur la el, el suferea numai ca să își pășesească, așa cum alții fac pușcării sau sint flagelții care sint bătăuți cu pietre sau mai stiu eu cum. **Coranul** prevede între altele tăierea anumitor membre și domnul Leon care bănuia că fusese pedepsit pentru o pedeapsă anume și chiar îndrăznea să creadă că știe despre ce este vorba, domnul Leon se întreba cu naturalitate de ce nu i se taie întreg corp decât greșeaua fusese altă de mare. S-ar fi lipsit bucurios de el, și și-ar fi văzut de treabă. Ajunseseră să-și urască hotul, trupul lui îi devenise nesuferit, antipatic, în formă, fără nici un sens în alcătuirea sa, fără nici o logică omenească sau naturală sau de alt fel. I se făcea greață cînd se privea, și venea rău. Corpul începea de altfel să se descompună, să se coajesească pe lături. Întîi făcuse niște ulcerății foarte pătoase, care se uscaseră și se coajese pe alături, dîndu-i un aspect urt. Domnul Leon se bucura în sinea lui, spunîndu-și: **asa, asa! Să se ducă dracului**, parcă ar fi fost vorba de cine știe ce străin. Îi chinuia de altfel tot mai mult. La începutul rătălii, la începutul după-amiezii decî, simțea că-i e rău ici-colo, în pînțele, sub coșul pieptului, apoi că-i este grea respirația, cînd-cum, stările puteau să fie diferite. Răul era în puseuri, se instala totuși înecat. Din cînd în cînd cădea și în hăurle grozave ale rătălii de tot, dar de cele mai multe ori suporta un fel de moduri ale rătălii, ca să se spunem așa: rău de respirație sau îl durca ceva sau cine știe cum. De cele mai multe ori avea un fel de gîfeliți, greutăți foarte neplăcute ale respirației. Se strîngea tot între coaste, diafragma se ridica parcă și-l apăsa. Respira încet, parcă ar fi vrut să-lase din el ceva să-i scape, tot mai rar și tot mai adinc, din cine știe ce adîncuri organice. Respirația nu i se mai auzea, doar înecul grozav, de animal. După aceea suflarea îi devenea dintr-odată rapidă, lute și sulierătoare, parcă îl ardea, era ofensivă, rea. Starea aceasta din urmă dura mult, aproape pînă seara, de obicei două sau trei ore. Spre sfîrșitul ei domnul Leon intra într-un fel de delir care-i înspăimînta pe cei din jur. O femeie îl veghea în fiecare după-amiază și-l punea comprese sau îi uda buzele cu apă rece, îi stergea fruntea. Doctorul trecea din două în două zile la început, apoi începu să treacă rîul, dintr-o parte în alta, să spunem. Ne exprimăm în felul acesta deoarece nu se vedea nici o parte, domnul Leon intra într-o direcție în care se trezise că credea să ascundă partea cealaltă. În sfîrșit, se afla în această apă tulbură, populată cu niște ființe ciudate. Nu le vedea prea bine, le simțea încă cum alunecă pe lingă el, se decelsubt, pe deasupra că se strecoară pe sub un brat, prezente neplăcute. Păreau a fi niște reptile, poate niște pești, nu se puteau vedea. Era ciudat, domnul Leon începea să se teamă și nu le putea zări, parcă erau gîndurile lui, prezente voluminoase, îi dădea perfect seama, fără a le putea totuși vedea, a le distinge cu ochiul. Treptat, începu să bănuiască niște conture fumurii. La început nu i se părușeră prea mari: niște pești mai neobișnuți, să spunem de lungimea unui picior de om și mai mici, se mișcau încet, greoi, mișcări de peste voluminos, cu tot corpul, parcă erau împinsii înainte. Erau mulți, în curînd toată apa aceasta tulbură foia de animale din astea, unul lingă altul, tăcute, fiecare în sensul apei, fără a lua în vreun fel seama la domnul Leon, fără a-l ocoli. Le simți corpurile reci și se strîmbă de repulsiie. Cu toate acestea erau pasnici peștii ăștia, nu-i făceau nici un rău și domnul Leon se obișnuia cu ei. Invătă să nu-i mai fie scribă de ei. Erau urți, cu siguranță, aveau niște capete de oameni bătrîni și timpi, cu mutre înrăpate, uneori i se părea că sint doar niște broscoci mai mari, cu ochii bulbucați, care orăcăie fără să vrea și fără să fie auziți. Alunecau așa pe lingă el și îl vrînd-nevrînd începeau să-i suporte, deși se fereă să-l privească. Se făcea că el înota într-un fel ciudat, nu dădea din mîni și din picioare, ci aluneca și el așa. Intr-una din zile se gîndea că erau poate și ei oameni. Observase înu cu niște aveau aripioare și că nu înnota cu așa ceva, ci alunecau pur și simplu ca și el. Era ceva foarte ciudat, foarte, foarte ciudat. Îi examină mai atent, poate că erau tot oameni, iar el nu și dăduse seama în trifia lui. Aveau niște corpuri ovale și nu erau după toate aparențele peste. Picioarele le erau lipite în ceva care ar putea să fi fost o coadă, dar nu aveau solzi, ci doar un fel de platoșă, o crustă foarte tare, pietroasă. Supuși atenției, începură să semene mai mult cu niște crocodilii și domnul Leon se înfioră la această constatare. Boturile parcă se mai alungiră, rinjeau uneori cu crizime sau i se părea doar domnul Leon că fac așa ceva, nu este sigur. Își mișcau parcă coada încoace și încolo, de unde la început o țineau foarte droapă. De altfel, spre deosebire de pești, aceste animale terminau coada, dacă nu foarte ascuțit, în orice caz nici în furculiță. Dădeau o puternică impresie de forță și domnul Leon observă de asemenea că deveneau tot mai mari, întrecînd deja dimensiunile corpului omenesc. Începu să le ocolească el cit putea, de multe ori cu efort. Ceea ce îl supăra însă mai mult era

mirosul apei care devenise insuportabil. La început nu băgase de seamă, acum însă i se părea că putea a ceva urit, a urină amestecată cu cine știe ce putreziciuni, cu frunze vesele. Se năduse încet acest miros, poate că era numai pămîntul dizolvat în apă, un pămînt murdar, tulbure, puțoa a argilă și a bălegar, a gunoi de îngrozîmînt și încă niște mirosuri indistincte. Domnul Leon nu le cunoștea. O vagă amintire îi spunea ceva, făcea efort să-și dea seama despre ce este vorba și numai tîrziu preciză fără îndoială senzația olfactivă care-l obseda. Învățase în lunga lui viață dedicată unei probleme să distingă mirosul de cadavru cu o acuitate particulară. Oamenii neobișnuți confundă mirosul coronoanelor, al luminărilor și al altor arganale cu adevăratul, cu subtilul acela miros de cadavru. Numai domnul Leon îl putea distinge, numai lui îi tremurau nările sensibile ca la animalele de pradă sau la ciinii de vînătoare, numai el putea să-și spună că acolo este un adevărat mort. Nu putea niciodată să descrie acest miros, era ceva cu totul particular, mirosul lui, numai al lui, al cadavrului, distins de toate celelalte dintr-o încăpere, de flori, de sudoarea adunată în comun, de prapuri și de ștergere vechi, de lemn îmbătrînit, de murdărie chiar. Era ceva, așa ceva... În fond și mortul avea două mirosuri, domnul Leon știa asta. Mirosul imediat al pielii, primele câteva zile, al piecii care se umfla glorioasă, trecînd în viața ei de materie nederanjată de elemente străine, plină, grasă. După aceea mirosul de dinăuntru, nu putrefacția, ci mirosul corpului, al arderilor perfecte după cîteva zile.

Domnul Leon cunoștea toate aceste mirosuri, alți de bine încăl unorii le descoperea pe stradă, se lua după amintiri trecătoare care îl exalau. Să ne înțelegem, nu era de loc vorba de mirosul de murdărie atroce, care poate că unorii senzația olfactivă de putrefacție, ci de acela, de mirosul anumit, indefinibil al mortului, domnul Leon îl simțea la unii oameni și ajunseseră să poată prezice moartea grăbnică a cuiva, de necrezut, dar așa este. Acum i se părea că distinge între multe mirosuri imposibile ale apei murdare în care se afla și nuanța asta a morții. Se înfioră și văzu parcă toate corpurile din jurul său cum se întorc cu burțile în sus și crapă, cum se crapă urechile și le țîșnește singele pe ochi și-l îneca în el, cum se duc apoi la fund totuși acești crocodilii din jurul său. Fiindcă acum avea impresia că e înconjurat de crocodilii, că mișcă în jurul lui reptilele alea enorme și putrefacție, că sint gata-gata să-l înghită. Se sperie și mai tare, dar în această perioadă era totuși liniștit, infirmiera nu-i putea da seama ce se întîmplă, îl auzea uneori gemînd și atîta. Începu totuși la un moment dat să dea semne de neliniște, să pară torturat, să se teamă de ceva anume și chiar să țîșne. Îi spusese doctorului într-una din zile. Doctorul ascultă cu atenție, dădu din cap și nu spusese nimic, iar domnul Leon era tot mai rău. Nu mai putea sta în pat de groază, dădea din mîni și unorii femcia trebuia să-l susțină în brațe și-i era greu. O teroare altă de nespūsă o speria de-a dreptul. Apoi domnul Leon se îngrozise parcă, fiind bolnav, pe lingă voluminozitatea sa dinainte, și trebuiau brațe tari ca să-l împiedice să cadă din pat, nu glumă. Infirmiera era o femeie foarte de treabă și curajoasă, nu descuraja atît de ușor, deși se cam temea de bolnavul ăsta. Îl cunoștea de mult pe domnul Leon și-l privea multă vreme ca și cum omul ar fi făcut o năzbîtie fiind bolnav, chiar cu o anumită dojană, de parcă s-ar fi îmbătat sau așa ceva. Își luase munca în serios, era într-adevăr un om de nădejde, venea și noaptea tîrziu să-l vadă, de mai multe ori, îi dădea de mîncare în pat, alerga după doctor dacă era nevoie, era autoritară, nu o pusese Zoe degeaba, nu-i încredințase inutil viața dificilă de-a domnului Leon.

În apa lui mîltoasă, cîlsoasă, intraseră rechini. Fugiseră și crocodilii. Domnul Leon constatase îngrozit că erau mulți, foarte mulți, se îndesiseră parcă, răi, urți, mai rapizi decît celelalte animale, sau ce or fi fost înainte. Țîșneau pe lingă el, sperîndu-l. Nu-l observaseră pînă într-una din zile cînd domnul Leon făcuse imprudența să țîșne la un moment dat de teamă. Din clipa aceea totul se schimbă. Începură să-l muște, să sară asupra lui.

Se dădeau pe spate, fulgerător, și-l apucau cînd de o mină, cînd de un picior, i se părușe odată că unul îi prinșese capul. În fiecare după masă, spre seară, venea rîndul acestui supliciu al rochinilor. Orele treceau parcă mai greu și nimeni nu-l putea suporta, o expresie de spăimînt teribilă, de dezumăzire totală se întîpărea pe figura lui. Nu mai putea fi recunoscut. Avea dureri îngrozitoare, i se părea că rechini aceia îi smulgea mîntălele, că i le întind, că trag din el și matele sau organele sale nu se rup, nu se lasă scoase din cavitatea lui abdominală sau toracică. Sărea pe pereți de durere, ajunseseră să urle de se adunau veșinii și trecătorii de pe stradă la poartă, întrebîndu-se ce s-a întîmplat. Delirul lui avea loc invariabil spre seară și dura tot mai mult. Tipa cuvinte nedespuse, se apăra cu miinile, mișcîndu-le haotic, dînd într-o parte și alta, aruncînd pernele și smulgînd cearcăfurile, de nedescris. Sărau don Leon, spunea femeia și plîngea înclășșor, lășîndu-l parcă și mai singur în suferința lui. Domnul Leon nici nu vedea de altfel pe nimeni, el era în apa lui, iar în scurtele momente de luciditate alunga pe toată lumea. Era un simțămînt foarte egoist, începea să-și dea seama că nu putea să aibă pe nimeni lingă el în legătură cu ceea ce i se întîmpla, iar restul era cu desăvîrșire inutil. Pe de altă parte o rusine inconștientă și orgoliul său făcîu margini îl porunceau să nu dea voie nimănui să-l vadă așa. Nu se gîndea la nimic din toate astea, dar se purta urît și nu era decît cu greu suportabil. Biata femeie repetă: **Bietu don Leon!** și trecea peste toate. Într-o zi aruncase asupra ei cu o carte pe care o ceruse de împrumut. În clipa lui bune și fu cit pe-acel să-i scoată un ochi. Cartea era grea, cu coperti de piele și colțuri de metal, din secolul XVII, editată la Padova, de un transilvănean, trebuia să fi fost un sas din Mediaș sau din Sighișoara. Era un exemplar rar, pe care domnul Leon și-l procurase pe vremuri cu multă dificultate.

Seara avusese un moment de luciditate și o descoperise pe infirmiera lui privind pe geam. Țipase ca un samurai în bătălie și aruncase cartea cu putere, lovînd-o pe femeia care se întorsese speriată drept în față. Unul din colțurile metalice îi intra în ochi, provocîndu-i o rană foarte serioasă. Femeia nu-și pierdu cumpătul și spuse doar cu o ușoară dojană: **Domnul Leon!**, deși nu mai avea cui fiindcă bolnavul căzuse iar în delirul lui violent și striga apărîndu-se cu putere de rechini care-l asaltau. Urla întreprupt, scoțea niște sunete fără sens, strigăte de groază, din acelea care fac părul măciucă oricărui om, care semnifică prin ele însele teroarea cea mai devastatoare, de unde nici o ființă omenească nu mai revine întregă, dacă mai revine vreodată.

Seara tîrziu domnul Leon își revenea totuși. Cădea brusc într-o somnolență, o stare ambiguă și tragică prin dezolarea ei. Avea o figură de om sfîrșit, pronunța cuvintele disperate, îndemnuri: ei, ei! Din cînd în cînd avea accese de tandrețe, fața i se alungea, de sub pleoape i se strecura lumina dulce a unei priviri blînde. Își țîguia buzele încet, ca pentru un sărut foarte vag, cine știe de cînd sau poate visa că sărută acum pe cineva. Mîna i se ridica lent, o ducea puțin către cap și o lăsa apoi să cadă încet, parcă fără voie. Era ca un Buddha alungit, cu chipul său slăbit, își scoase pomelii afară, se afla într-un templu birmanez, la marginea lumii, de unde începea imperiul vegetal, verdele fără sfîrșit, ierburile și plantele agățătoare, lianele și arborii cu coroana amplă, de sub care nu se mai vedea cerul, verdele crud, senzual, culoarea aceea plină de viață, revoltătoare, grasă, senzuală. Domnul Leon vedea șerpii cu gușă cum alunecau sub ierburile prelungi, i se părea că sint de asemenea mulți, foarte mulți, că se mișcă fără zgomot, simțea mizga din urma lor, ca după melci, erau niște jivine umflute, fiecare avea un miel în burta sa solzoasă, de balaur viu, erau niște șerpi atroci, dar domnul Leon îi contempla cu o frică deja atenuată, calmă, o frică de seară, fumurie și slăbită.

C. DUȘCA: „Un Laocoon în vis” — lungă și așternută plictiseli. Și plină cu cuvinte de pe care s-a sters, parcă, și aurul și praful. Castelul din bucată dumentale nu seamănă cu nici unul din Spania Nici o umbră de soare și de vis în zidurile lui. Regret.

LUCIAN PLOPEANU: Scurtele dumitale notații despre cîte-nalate și pe pămînt și la gîtul sticleților (păsări), pline de candore. Aș dori, în cazul că nu te costă prea mult timp, să mă cauți la redacție, ca să-ți dovedesc prin viu grai că unele bucați sint scrise pur și simplu cu mina stîngă în nopți fără lună și fără curent electric. Mi-a plăcut „Pisica se îneca cu praf de rugină de pe aripa păsărilor plecînd în toamnă.”

S. RUSALINA: „Idila” ne-reușită, cît puțin pe hirtie. M-aș bucura ca în realitate să fi fost altfel. Una la mîna. Și acum vreau să-ți scot din minte faptul că ai fi vreun calofil. Te amăgești în credința deșartă. Ca să cazî în demblaia asta numai calofili trebuie să scrii întîi cel puțin două sute de articole proaste. Întreabă pe la case mari și-ai să te convingi.

BIL TEODORESCU: Susțîi că o nevastă l-a lăsat pe bărbat-su de băutură, bătînd rugăciunile la icoane. Bil, dragă, dezintoxicarea se face la Spitalul Central. Și cu asta — noroc și-un pahar de vin bun!

URAREM AVERONGE: Scrii mai cifrat decît spioni. Și eu nu cunosc nici un cod. N-am studiat de specialitate, cum zice și Jenică Bi. „Zmeul” (lucrarea dumitale) se vrea un fel de Tache Zmeul, dar, zău că nu e. Te sfătuiesc să sari peste clipele de mare încordare (clipecte dăruite scrisului) cel puțin o lună sau două și numai după aceea

să-mi scrii. Să-mi scrii și să-mi povestești filmele pe care le-ai văzut în perioada asta.

ALEXANDRU MICU: N-am fotografii. Nici alb-negru, nici color. Pot să-ți trimit o fotografie de pe cînd eram copil. Te asigur, însă, că pe parcurs m-am schimbat mult, nu mai semăn cu puștîl ăla cîrn și obraznic tolanit în țară pe malul Dunării. Vreau să spun c-am devenit mai bun. Și dumneața vrei o poză cu un F.N. rău, care nu-mi publică poeziile și să-i spun eu de la obraz, „dumneața am talent mult că m-ai respins”. Aștept ziua aia a durerii și a umilintei.

CONSTANTIN GLĂVAN: În „Vis în Do major” pierzi echilibrul cuvintelor, te enervezi cu uși și gama și cheia. Ce frază e asta: „De frică se zbatu și reuși să se smulgă din curgerea anost-neesențiată”? Cere sprijinul unui acord de pian sau trage cu urechea la lautari.

Fănuș NEAGU

Desen de EDITH COVAC

Cezar BALTAG

Dionis, Sărmanul

(Urmare din pag. 5)

punsul, se învolșeră să-i vină pe numele bătrînului, că dacă o fi cumva să-l chema și să plece, să nu afle doamnele bune care-l îngrijeau și răspundeau de el. Veniri și copii, grăbiți de la școală cu ghiozdanul rîmînd toba creioanelor lovite în penar, toc, toc, toc, toc și se opriră în fața șotronului. Cui i-ar fi trecut vreodată prin minte să meargă, oricît de întîrziat ar fi fost, la școală ori să vină de la școală, fără să fi sărit întîi prin șotron, un doi trei, zbang cu două picioare-ntr-a patra și-a cincea, zbang, odată-ntr-a șasea, a șaptea și-a opta, dus întors zbang-zbang, zbang-zbang, toc, toc-toc, toc-toc-toc.

Lozâmbilg nu se mișcă. Dionis nu închise fereastra. Deschise picul. O fotografie veche cu un măgar purtînd saca și un albanec cu fes care-l mina, între două șiruri de case cu un cat. Alături, pe o pagină ruptă dintr-un calendar (în colțul din stînga, jos, scria „Universul” 1940) aceeași imagine, un măgar, un albanec cu fes iar de deșub, „stradă din Tirana”. Pe o foaie cu antetul Bibliotecii Academiei erau bătute la mașină cîteva rînduri: „Ca răspuns la scrisoarea Dvs. și consultînd și Ambasada, sintem în măsură să vă asigurăm că nu este vorba de o fotografie, ci de o ilustrație, la data aceea veche de cinci ani” — etc, etc.

Dionis închise fereastra. Lozâmbilg mai privi o vreme șotronul. Copiii plecară. Dionis sezu mult în picioare, nemiscat. Era întineric, o fișie de lumină cit avzările becul din colțul străzii țîia oada pe diagonală, Dionis porni încet pe această diagonală de lumină, se oprî lingă pat, scoțoi pînă dădu de ceea ce mai rămăsese din blana flocoasă a lui Zogu, o piele murdară, mîncată de molii, urit, mirositor și pe care o ascusese cu grijă de doamnele bune. O avzîri pe jos smocînd-o, o călca în picioare și-o împinse în colțul unde-și făcea, de la moartea mamei sale, nevolie.

Sau intenși, gata să-l pocnească din sclerotică. O brază, îngustă lamă toledană, tot nu-mai profil, ca o secțiune prin el însuși, cînd sedea în fereastra lungă părea un vechi portret, un El Greco mucegăit și picant, cu nasul îleșindu-l din cadru, te aștepta ca, smulgîndu-l fereastra protegiutoare să-l surprîndă gol și supt pe dedesubt, cu mădularile chinute și poficioase, lipit de peretele umed, tremurînd pe corzile întinse, prea întinse ale nervilor în așteptare. Gura lui largă cu buze groase era toată deschisă, trîgîndu-se netedă pe dinții miraculos de albi, de întregi, de luoșii, de-a stînga și de-a dreapta, comisurile se propteau puțin curbate, în două dungi dulci...

Sezu acolo pînă fu absolut sigur că nu mai rămăsese nimeni, că trecuseră cu totii către școală cu ghiozdanul clămpînde. Se țîșii spre fereastră, rupt în două, se ridică încet, pînă cînd capul alung îl ajunse, ca pe o țipsie, pe pervazul ferestrei.

Privea cu ochiul negru, strălucitor, trotuarul, celălalt, sumbru se întorsese înăuntru lui și căuta imagini vechi, încliate de mult, ori netrăcite încă, ori izbîndu-se, ori alunecînd, alungîndu-se și căzînd pe rînd ca cifrul unui seif, zăcării de ebonită, televizoare, acvarii, 24 de vederi din Praga, Venetia în 10 imagini colorate, călătorii cu racheta zoriilor spre Andromeda, iată stelele pe unde veți trece, era de-ajuns să clipească des și scurt din ochiul cel sumbru, pentru ca vederile colorate să se alerge, nelncurcîndu-și contururile unele într-altele, ca în șotronul în care niciodată nu i s-a permis să sară, cum să sară un nevolnic cu picioare și mîini dezarticulate și cu gura sfîșiată veșnic de un suris care bicuie ca o insultă orașul.

De pe marginea trotuarului îi fixa grav, nemiscat, băiatul marelui Ceacru, (cu un ochi negru și celălalt de aur). Sezea cu un picior în șant și celălalt pe trotuar, cu mîinile în buzunare iar ciinele fioros lăsase

ghiozdanul din gură și-l privea și el la fel de grav, de nemiscat.

Se priviră mult, ca în oglindă. Dionis sărmanul nu se mai putea cîntîi, îl durca făclile apășate pe lemn, mărul lui Adam îl stringea împins pe dungă, respira gîfîit de parcă i s-ar fi tăiat capul mîlmetru cu milimetru. Apoi veniri și doamnele bune din oras, îl spălară, îl îmbrăcară cu straie curate, scoaseră totul din odale în curte, înlățăoară o grămadă de boarfe din lemn, cliți și cîrpa și-i dădură foc, cel mai repede arse jerpeltura lui Zogu.

Doamnele îi luară pe Dionis în mijlocul lor, îi mingînară capul aspru și-i spusăo printru buzele strîșne: „N-ai de ales, să nu mai fugi de la azil, nu-i așa. N-ai să mai fugi niciodată, ce mare fericire, să poți trăi în curățenia aer, la țară, cu multumea la ore fixe, vel avea de toate, n-ai să mai fugi, promiți?”

Promise.

Pe drumul spre casă se întîlni cu Lozâmbilg pe strada Făgetului unde acesta vinde miercurea din borcanul minunat.

Se oprî și privindu-l pe Lozâmbilg pentru prima dată în față, cu amîndoi ochii, astfel că imaginile îl împrocăoară vîi și colorate, toate, pentru că lui Dionis, nu-l mai trebuiau, lăsa să-i scape în borcanul mare și gros loz în picul de sare lute, împăturit, lipit cu grijă pe lingă capsă metalică din colț ca și cînd n-ar fi fost desfăcut.

Bătrînul nu se mișcă, nu zise nimic pînă nu-l văzu dincolo de barieră.

Atunci abia izbucni, tare și ascuțit, ca o urare, ca un salut de adio, continuînd să-și facă meseria impersonal și providențial. — Lozâmbilg! Lozâmbilg. Ia mașina cu șase lei. Am turismul la borcan. Șase lei...

HORIA SILVINESCU — București. Din cele trei meditații lirice trimise, prefer „lezerul”. Vin cerbil la el / și apa o beau / pe furis / Trec vulturi în zbor peste miremele lui / Cu aripi întinse / tăcute”. Nu-mi plac însă precizările explicative cum sint „Tarba pe țărnel oval / e măruntă / de teamă să nu-i tulbure rostul” ori tonul prevenitor oratoric de tipul: „De nu-l admirai, / frumosul din iezer / își clatină verbul”. Asemenea filosofice „amenințări” eșuează în cea mai apertă și plicticoasă proză.

BOIANGIU ALIN — București. Deși nu sint grafolog, caligrafia dv. mă determină să presupun că sinteți foarte tinăr. Versurile sint naive și banale. Întrezăresc în ele, însă, un soi de candore care s-ar putea sublima în autentice poezie. De aceea, îmi reprim un anume aer morocănos și vă spun: perseverați. Iar mai tîrziu, trimiteți-mi din nou încercările dv.

BACIU GHEORGHE — Roman. La „eminescienele” dv. v-ăș răspunde cu „Nu spera și nu ai teamă”. Nu se scrie „Cîndva o săți aduci aminte” și mai ales nici „Așa n-ea fost dat la amîndoi”, dar să lășam asta. Poeziile nu merg.

AUGUSTIN POPESCU — Sibiu. Scrioarea dumitale, din urmă, rîncerească, mă dezleagă de obligația de a mai răspunde vreodată plîcurilor purtînd semnătura de mai sus.

ZAHARIA ONICA — Bir-lad. Vă răspund pe pe această cale, în pofida sugestivului plic bleu-pal, purtînd adresa dv. și francat cu un timbru de 1,75 cu care v-ați însoțit versurile. Ne spuneți că „anumite personalități de la mai multe reviste” v-au îndemnat să vă „ocupați” mai mult de sonete și, drept urmare, îmi trimiteți trei bucați. Privirea mi-s căzut cu deosebire asupra celui intitulat „Lui Shakespeare” în care, adresîndu-vă marelui englez, îi aduceți la cunoștință următoarele: „Ești unul din titanii omierii... / Ai biruit în timp neîmfricat / În veacuri peste care-ai ridicat / Tăria-ți neîmfrîntă a gîndirii”. Iar în terține: „Ai potolit și-a dragostei dogoare / Pe cînd Lorenzo-cîmpî făcea naveta / Să pregătească-n taină o licoare... / Amor curat să prîndă vergheta / Să fie legămîntul cîi mai tare / În tineri... ca-n Romeo și Julieta”. Și, v-ați oprit. Ve-deți dezavantajul de a scrie sonete? Dacă nu vă împunea-ți atîta rigoare formală ați fi reușit să-i repovestii lui Shakespeare totă opera. S-ar fi bucurat nespūs.

DINU DORU LAUREN-ȚIU — București. Treceti pe la secția de poezie a revistei noastre cu ceva mai mult decît cele 3 poezii trimise pînă acum.

